Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 236 (20. 204) • 1988 йил 14 октябрь • жума · Баҳоси 3 тийин.

ТАБРИК УЧУН МИННАТДОРЧИЛИК

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси этиб сайланганим муносабати билан менга юборилган табрикномалар ва мурожаатномаларни совет кишилари қайта қуриш сиёсатини, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорларини, Советлар тўла ҳокимияти йўлини қўллаб-қувватлаётганликларининг ифодаси деб биламан. Уларда белгиланган ўзгартишларни тағин ҳам қатъият ва изчиллик билан ўтказишга интилишни сездим.

Қардош социалистик мамлакатлар, коммунистик ва ишчи партияларининг табриклари илҳом бахш этади. Бошқа партиялар ва оқимлар вакилларининг, кенг халқаро жамоатчиликнинг қутловларидан ҳурсандман.

Олий давлат лавозимига сайланишим билан мени табриклаган давлатлар ва ҳукуматлар бошлиқларидан, сиёсат ва жамоат арбобларидан, олимлар ва маданият намояндаларидан, чет мамлакатларнинг гражданларидан миннатдорман. Уларнинг табриклари янги сиёсий тафаккур руҳида янада қатъият билан ҳаракат қилишга ундайди.

М. ГОРБАЧЕВ.

КПСС Марказий Комитетида

М. С. Горбачев раислигида КПСС Марказий Комитетининг «КПСС тарихи очерклари»ни тайёрлаш комиссияси мажлиси бўлиб ўтди.

Комиссия «Очерклар»нинг концепциясини ишлаб чиқишга ёндашувларни муҳокама қилди. Тарихийликка сўзсиз риоя этиш, партия тарихининг ҳамма босқичларида унинг қарор топиш жараёни ва фаолиятини бутун мураккаблиги ва зиддиятлилиги билан, нуқсонсиз, илмий ҳалоллик билан ҳаққоний кўрсатиб бериш китобни тайёрлаш чоғидаги энг муҳим талаблардан бири эканлиги таъкидлаб ўтилди.

Ижтимоий тафаккур оқими, большевистик партиянинг мафкуравий ва назарий негизи бўлмиш ленинизм XIX аср охирларида Россия ва Европа орттирган жуда катта интеллектуал ва маънавий потенциални қабул этиб, ўзлаштирди. Ленинизмнинг революционлиги бутун инсониятнинг энг яхши инсонпарварлик анъаналарига таянар эди. Большевиклар партиясининг социализм, демократия, коммунистик ахлоқ ва ўртоқлик ғояларига астойдил содиқлиги ҳам бу билан белгиланган эди. Шу туфайли у Россия ишчилар синфини, халқларини ғолибона социалистик революцияга отлантира олган, янги жамият қурилишига бошчилик қилган чинакам авангард бўлиб қолди.

«КПСС тарихи очерклари»ни тайёрлашда Октябрдан кейинги даврда воқеаларнинг ҳақиқий ривожланишини ўрганиш ва идрок этиш учун кўп куч-ғайрат сарфланиши кераклиги комиссия мажлисида таъкидлаб ўтилди.

Социалистик қурилиш жараёнида ҳам раҳбар органларнинг, ҳам бутун партиянинг фаолиятини ҳар томонлама таҳлил этиш зарурлиги, атоқли партия аъзолари ва маҳаллий ташкилотларнинг ишларини таърифлаш, турли босқичларда орттирилган тажрибани ҳозирги илмий тадқиқот имкониятлари асосида умумлаштириш, ҳозирги дунёнинг тараққиёти, жаҳон тарихининг янги босқичида социализмни янгилаш ва ривожлантириш талаблари ўртага қўяётган вазифаларни ҳал этишда партия фаолияти учун сабоқлар чиқариш зарурлиги таъкидланди.

Бузилишларнинг, социализм ленинча концепциясидан чекинишларнинг сабаблари ҳалол ва ошкора таҳлил этилиши, партия билан халқнинг буюк тарихий жасорати бўлган мамлакатни Октябрь байроғи остида қайта қуриш давомида авторитар-бюрократик сохтакорликлар вужудга келиши ва кучайишининг ҳамда шу сохтакорликлар оқибатларининг нега ўз вақтида олди олинмаганини узил-кесил аниқлаш лозим.

Комиссия «КПСС тарихи очерклари»нинг характери ва структураси тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Нашрни тайёрлаш учун фойдаланиладиган салмоқли янги материаллар мураккаб воқеаларни ҳужжатларга ва текширилган фактларга таяниб, холисона ёритиш имконини беради. Шу маънода «Очерклар» партия ва совет жамияти тарихини бундан буён янада чуқурлаштириш ва ҳар томонлама тадқиқ этиш учун илмий меъзон бўлиб қолиши мумкин.

Ишга муаллифларнинг кенг доираси жалб қилинади. Бу иш конкурс, мусобақа асосида уюштирилади. «Очерклар» устидаги ишни ташкил этиш, унинг мазмуни, тузилиши, айрим масалаларни ёритиш юзасидан комиссия номига юборилиши мумкин бўлган мулоҳазалар ва истакларни комиссия бажонидил қабул этади.

КПСС Марказий Комитетида учрашув

12 октябрь куни КПСС Марказий Комитетида ижара пудратини қўлланаётган колхозлар, совхозларнинг ҳамда агросаноат комплексидаги бошқа корхоналарнинг раҳбарлари, ижара коллективларининг ходимлари, район партия комитетларининг секретарлари, олимлар, қишлоқ хўжалиги мутахассислари билан учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев кириш сўзи билан очди.

Доғистон АССР Акуша районидаги Оржоникидзе номли колхоз раиси М. А. Чартаев, Кировоград область Кировоград район партия комитетининг биринчи секретари А. И. Кондратенко, Владимир область Гусь-Хрустальний районидаги «Гусевский» совхозининг директори В. Н. Макаров, Қирғизистон ССР Талас область Талас районидаги Ленин номли колхоз раиси Э. Жусупбеков, Тюмень область Юргин районидаги «Страна Советов» колхозининг раиси А. Н. Штейнли, Эстония ССР Виру районидаги «Кульдре» колхозининг ижарачиси М. В. Сальдре, Чита область Каримский район партия комитетининг биринчи секретари В. В. Ушаков, Чернигов область Прилуки районидаги Борисенко номли колхоз ижарачи коллективининг раҳбари М. Н. Снишченко, Орел область партия комитетининг биринчи секретари Е. С. Строев, «Октябрь» журналининг бош редактори, ёзувчи А. А. Ананьев, Москва область Наро-Фоминск районидаги «Верейский» совхози «Тютчево» товар сут фермасининг оилавий ижара коллективи раҳбари В. И. Гусенков, Олтой ўлкаси Калманский районидаги «Обь» совхозининг бош экономисти О. М. Лукьянова, Целиноград область Целиноград районидаги Маншук Маметова номли совхознинг бош экономисти В. В. Швец, Могилев область Шкловский районидаги «Городец» совхозининг директори А. Г. Лукашенко, ёзувчи И. А. Васильев, Москва область Дмитров районидаги «Рогачевский» совхози «Кочергино» оилавий товар сут фермасининг раҳбари О. А. Дементьева, Қалмоқ АССР Ики-Бурул район партия комитетининг биринчи секретари В. Х. Бамбаев, Тула область Ясногорский районидаги «Ленинский путь» колхозининг раиси Н. Н. Дубина, Грузия ССР Мцхета районидаги «Сагурамой» совхозининг директори А. И. Жгенти, Ивано-Франковск область Тисменицкий район «Ленинская искра» колхозининг раиси Д. Н. Палий, Ўзбекистон ССР Сирдарё область Мирзачўл районидаги «Ўзбекистон» совхози ижара бўлинмасининг раҳбари, агроном К. Тоҳиров, Москва область «Москва» агросаноат комбинати Ленинск мева-сабзавот улгуржи-чакана савдо бирлашмасига қарашли 2-магазин директори Г. А. Тен ўртоқлар ўз фикрларини ўртоқлашдилар.

Учрашув чоғида мамлакат агросаноат комплексидаги ижара муносабатларини ривожлантириш масалалари атрофлича муҳокама қилинди.

М. С. Горбачев учрашувни якунлади.

Учрашувда В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, А. В. Власов, Ю. Д. Маслюков, О. Д. Бакланов ўртоқлар, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госснаби раиси Л. А. Воронин, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети Машинасозлик бюросининг раиси И. С. Силаев қатнашдилар.

Учрашув тўғрисидаги батафсил ҳисобот эълон қилинади.

(ТАСС).

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 13 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Хоразм	1,38	92,30	0,93	54,84
Тошкент	2,07	91,59	2,17	96,46
Қашқадарё	1,91	80,30	1,87	69,11
Бухоро	2,79	75,29	2,59	58,64
ҚҚАССР	1,94	75,01	2,11	73,86
Сирдарё	2,74	71,67	3,01	80,76
Фарғона	1,69	70,57	0,93	33,76
Сурхондарё	1,91	70,55	2,16	83,89
Наманган	1,75	69,90	1,46	48,11
Андижон	1,14	56,21	0,64	22,70
Самарқанд	2,32	49,51	2,53	41,59
Республика бўйича:	2,00	71,58	1,95	61,49
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Сурхондарё	2,19	79,86	3,66	138,04
Наманган	1,54	76,58	—	—
Қашқадарё	3,03	68,56	5,49	97,02
Самарқанд	2,59	50,28	2,53	16,10
Бухоро	0,45	8,44	—	—
Республика бўйича:	2,34	72,50	4,21	118,35

ВИЗИТ ТУГАДИ

Австрия Республикасининг федерал канцлери Франс Враницкий 13 октябрь куни Совет Иттифоқидан жўнаб кетди. У Совет ҳукуматининг таклифига биноан мамлакатимизда расмий визит билан меҳмон бўлиб турди.

Аэродромда Ф. Враницкийни ва унинг рафиқасини КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков рафиқаси билан, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ТАСС).

ҚЎШМА ПЛЕНУМ

ЖИЗЗАХ, 13 октябрь. (ЎзТАГ). Бугун Жиззах ва Сирдарё область партия комитетларининг қўшма пленуми бўлди. Пленумда ташкилий масалалар кўриб чиқилди.

Янгидан ташкил этилган Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари қилиб А. Ф. Клепиков, иккинчи секретари қилиб А. Ш. Ҳабибуллаев сайланди.

А. С. Собиржонов, М. Х. Умаров, Ю. Йўлдошев обком секретарлари этиб сайландилар.

Пленум Сирдарё область партия конференциясини чақириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов пленумда нутқ сўзлади.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия комиссиясининг раиси Р. Ҳ. Абдуллаев иштирок этди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми қарор қилади: Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Советининг тўққизинчи сессияси 1988 йил 14 ноябрь куни Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси — П. ХАБИБУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари — Ҳ. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1988 йил 13 октябрь.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми шуни маълум қиладики, ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети тўққизинчи сессиясининг муҳокамасига қуйидаги масалаларни киритиш назарда тутилади:

1. Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги давлат плани тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1988 йилги давлат плани қандай бажарилаётгани ҳақида.
2. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджети ҳақида ҳамда Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисида.
3. Ўзбекистон ССР Олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисобот.
4. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

АНДИЖОН НЕГА ЧЕКИНМОҚДА?

Область пахтачилигида ҳал этилмаётган муаммолар хусусида

Пахтачилик илми шундай бир қомуски, унинг мураккаблиги, поёнсизлиги, табиатга монанд ўзгарувчанлиги ҳамиша деҳқонни ўйлантиради, мушоҳада ва мусоҳабага ундайди. Ҳар бир йил уларнинг таржимаи ҳолига ҳам, назарий ва амалий қарашларига ҳам бир-бирига ўхшамайдиган муҳр босади. Бу йилги мавсум шу жиҳатлари билан ҳам, Андижон пахтакорларини яна бир синовдан ўтказмоқда.

МОСКВА район партия комитетининг биринчи секретари Ҳошимжон Исмонов кундалик маълумотларга қараб, таҳлил қила бошлади:

— Балиқчи райони дадил келяпти. Кунлик ўсишни 3 процентдан ошириб юборишди. Избоскан билан Пахтаобод ҳам бугун-эрта шу маррага чиқади. Бизга етиб олишлари мумкин...

Ҳа, етиб олишгина эмас, ўзиб кетишлари ҳам мумкин. Комсомолобод районида ҳам суръат кўтарила бошлади. Бу, терим машиналарининг иш унуми ортганлигидан далолат. Бу йилги мавсумнинг ўзига хослиги яна шунда кўриндики, августнинг иккинчи, учинчи ўн кунликларидаёқ ўнлаб оилавий звенолар мажбурият ҳисобига пахта топшира бошладилар. Сентябрда эса бир қатор бригадалар маррага етишди. Бу эртаки пахта етиштириш мумкинлигининг дастлабки далили ва исботи бўлди. Областда сентябрдаёқ йиллик планнинг 60—70 проценти миқдорида пахта тайёрлаган хўжаликлар талайгина.

Областда терим суръатини оширишга имкони борича ҳаракат қилиняпти. Кишини қувонтирадиган манзаралар, суҳбатлар рақамлар бор, албатта. **Лекин... Мана шу «лекин»нинг ортига яширинган муаммолар борки, кўнгилнинг бир чети кемтик, юракнинг бир нуқтаси жиззиллайди.**

Кузатиб бораётганлар яхши билишади. Пахта йиғимтерими бошланган кезларда Андижон области республикада иккинчи ўринда эди. Йиғим-терим ҳал қилувчи паллага киргани сари область қуйи ўринларга тушиб боряпти. Ҳамма ҳайрон: бир пайтлар «пахтага кон Андижон» бўлиб қўшиқларда куйланган донгдор областга нима бўляпти, ўзи? Уч йилдан бери аҳвол шу: Олдинига илдамлаб боради-да, ҳал қилувчи дамда оти толиққан чавандоздай орқада қолаверади.

Очиғини айтганда, областда пахтачилик деҳқончилик илмини чуқур билмаган кишилар қўлига ўтиб боряпти. Оилавий пудрат юзага келди. Кўпчилик моддий манфаатдорликни кўзлаб, иш юритяпти. Бу эса мутахассислар ролини ҳар қачонгидан ҳам ошириш кераклигини кўрсатмоқда. Уларнинг назорати, маслаҳати ниҳоятда зарур бўлиб қолди. Лекин мутахассислар масъулиятни ўзларидан соқит қилиб, ишни «чала» деҳқонларга ташлаб қўйдилар. Комсомолобод районидаги «Партия XXIУ съезди» совхозининг директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳафиз Полвонов ўтган йили оилавий пудрат масаласида бир неча бор область партия комитетига чақирилди.

— Оилавий пудрат пахта йиғим-теримигача давом этяпти-да,— дейди у.— терим бошлангач, бузиляпти. Улар пахта ҳосилини йиғиштиришда қийналиб қолмоқдалар. Биз уларга ёрдам берсак, пудратчилар оёқ тираб: «Йўқ, ҳеч кимни даламга киритмайман, ўзим йил охиригача териб топшираман», деб туриб оладилар, қолаверса, «директоримиз пудрат усулини барбод қилмоқчи», деб обкомгача шикоят қиладилар.

Аҳолининг ўта зичлиги сабабли ер етишмаслиги, маълум муаммо. Боринг-ки, бир гектардан ер тўғри келганда ҳам масала ижобий ҳал бўлмайди. Инсоф билан айтганда, бир гектар ерга пахта экиб, ойига 40—50 сўмдан маош олиб, оилани таъминлаш ҳам қийин. Пахтадан бошқа, айтайлик, сабзавот экилса бу бошқа гап. Камида 5 гектарда пахта етиштирса, деҳқоннинг бири икки бўлиши мумкин. Бунга эса битта оиланинг қурби етмайди. Кўриниб турибдики, оилавий пудратни ҳамма ерда ҳам бирданига зўрлаб жорий этиб бўлмайди.

Ленинск шаҳридаги «Правда Востока», Избоскан районидаги «Партия XX съезди» каби илғор ва бадавлат хўжаликларда бригада пудрати ўзини оқлаяпти. Агар бу ерлар оилавий пудратга берилса, бир талай колхозчилар ерсиз қолишлари мумкин. Ахир, ўн йил, йигирма йил, ҳатто ундан кўпроқ вақтдан буён ўз ҳаётини, ўз тақдирини колхоз билан боғлаб келган деҳқонни ерсиз қолдириш адолатдан эмас-да! Ҳозирча қишлоқларда саноат корхонаси ёки бошқа хил ёрдамчи хўжалик ташкил этиб, уларни иш билан таъминламагунча оилавий пудратни йўлга қўйиш анча мушкул.

Йил бўйи яхши, ҳалол меҳнат қилинди. Мўлжалдаги ҳосил ҳам етиштирилди. Лекин теримда барака бўлмаётир, пахта тош-босмаяпти. Бунинг боиси нимада? **Буни, биринчи навбатда, кузги шудгорлашнинг барбод қилинаётганидан қидириш керак.** Уч йилдан бери пахта тайёрлаш кечга сурилиб, ер ҳайдови қиш ойларида ўтказилмоқда. Ахир, 21 ноябрдан кейин ҳайдалган ер кузги шудгор ҳисобланмаслигини ҳамма яхши билади-ку! Андижон областида аксарият пахта майдонлари шу муҳлатдан кейин шудгорланади. Кузги шудгор бўлмаган ерлардан нима кутиш мумкин?! Мана, бошқа бир мисол. Мутахассисларнинг ҳисоб-китоблари бўйича 31 августга келиб, 11 апрелда экилган пахта ўртача 1947 даража фойдали ҳарорат олди. Бу — ўтган йилга нисбатан 172 даража ортиқ. Шу сабабли бу йил пахта 10—12 кун эрта етилди.

Бироқ бу йилги шароитда ҳарорат ҳаддан ортиқ бўлган кунлар ҳисобига кўпчилик майдондаги ғўзаларнинг ўрта қисмидаги ҳосил шохларида 3 тадан 6 тагача шона тўкилиб кетди. Областнинг орқага чекиниш сабабларидан бири ана шу.

Терим суръатининг ортмаётганига иккинчи сабаб шуки, областда терим машиналаридан фойдаланиш кўнгилдагидек эмас. Йил бошида: «Ғўзаларни машинабоп қилиб ўстирамиз, фалон пахтани «пўлат этак»лардан тўкамиз», дейиладию, вақти келганда бу ваъдалар унутиб юборилади. Чунки, аксарият хўжаликларда «машина ҳосилни йўқотади», деган тушунча ҳукмрон. Шу сабабли кўп жойларда имкони борича терим агрегатларини пахтазорга киритмасликка ҳаракат қилинади.

— Областда терим машиналари етарли,— дейди область агросаноат комитети механизация бўлимининг бошлиғи Аҳмаджон Султонов.— Ҳатто қўлимизда 272 та янги терим машинаси сотилмай турибди. Фақат иш фронти керак. Дефолиация кўнгилдагидек бўлмади, ғўза барги тўкилмаяпти. Шунинг учун машина терими юришмаётир...

Бу йил область бўйича 135 минг гектар майдондаги ғўзаларга хлорат-хлорид кальций, хлорат магний препарати сепилди. 28 та самолёт, 250 та ОВХ аппарати ишлатилди. Ғўза баргини тўктириш учун ўртача 1 миллион сўмдан кўпроқ пул сарфланди.

Буни қарангки, кўп жойларда самолётда дори сепилган майдонларда ғўза барглари ҳануз тўкилмай турибди. Москва районидаги Киров номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қумрихон Рустамова «ўзим тепасида туриб, дори тайёрлатиб самолётда сепдирган жойларда ҳам ғўза барги тўкилмади», деб зорланди. Худди шундай аҳволни шу райондаги «Октябрь 60 йиллиги» колхозида ҳам учратдик.

Хлорат-магний препарати сепилган 300 гектар ердаги ғўзаларнинг барги тўкилмабди. Энди қолган 1192 гектар майдонга хлорат-магний сепиляпти. Биз Қўрғонтепа районидаги Энгельс номли колхознинг биринчи бригадасида хлорад-магний сепилган далани бориб кўрдик. Дала четларида юқори кучланишли электр линияси ўтганидан самолёт баланд учиб, пайкалнинг учдан бир қисмига дори тушган. Сербарг ғўзаларнинг фақат тепа қисми озроқ қуриган, холос. Бунинг устига ғўза шу қадар ўстириб юборилганки, тик турган теримчиларнинг бўй-басти кўринмайди. Бундай жойда терим машинасининг юришини тасаввур қилолмадик. Шундай бўлса ҳам, хўжакўрсинга даланинг боши ва этагида бир талай ғўза ўрилиб, машиналарнинг қайрилиши учун йўл очиб қўйилибди. Пайкалда эса колхозчилар пахта теришяпти.

— Биринчи теримми?— сўрадик улардан.

— Йўқ, тўрт-беш оралади, жавоб қилишди теримчилар.

Мана шундай наф бермаган дори сепишлар-у, қўлда пахта теришлардан кейин машина терими ҳақида, терим суръатини ошириш тўғрисида гап бўлиши мумкинми?

Андижон областининг пахта тайёрлашда орқага чекинаётганининг яна бир сабаби, бизнингча, уруғчиликка эътибор берилмаётганидир. Область далаларида бу йил «Андижон-13», «АН-402», «Андижон-9», «Тошкент-1», «Қирғиз-3», «Андижон-60», «175-Ф», «Фарғона-2», «Фарғона-3», «Андижон-16» пахта навлари ўстирилди. Бу саноқдан кўриниб турибдики, Андижон худди сорт синаш областига ўхшайди. Шунча кўп навни ўстириб, деҳқонларни чалғитиш шартмикин? Албатта, бу ноиложликдан қилиняпти. Чунки ҳозир областда деҳқоннинг дидига тўғри келадиган, уни қаноатлантирадиган бирорта нав йўқ. **«Андижон-13», «Андижон-9», «Қирғиз-3» навлари биринчи сорт пахта бермаётгани 2—3 йилдан буён аён бўлиб қолди. Олимларимиз деҳқонлар олдида жуда катта қарздор эканликлари ҳам сир эмас. Улар меъёрига етказилмаган пахта навларини районлаштиришга шошилмоқдалар.**

Марҳамат райони хўжаликларида бўлганимизда, деҳқонларни руҳсиз ва изтиробли кўриб, «Нега орқада қоляпсизлар?», деган саволни беришга ҳам истиҳола қилдик. Кўпчилик майдонларга «Андижон-13» нави экилган эди. Ниҳолларни меҳр билан парвариш қилишди, ўтга бостиришмади, ҳашоратга едиришмади. Камсув нав дейишди. Сувдан тортишди. Лекин иссиқ кунларда қуйи ва ўрта қисмдаги ҳосил тушиб кетди. Юқори қисмдаги кўсаклар кўпайди. Ниҳоллар бир ярим метргача шохлади. Эҳтимол, бир ёки икки хўжаликда парвариш агротехникаси бузилгандир. Лекин бу нав Марҳамат райони ерларига тўғри келмаслигини бирорта мутахассис аввалдан айтмагани барчани таажжубга солди. Пахтанинг очилмаслиги сабабли аксарият теримчилар кундалик нормаларини бажара олмаётир. Район эса пахта тайёрлашда кун сайин орқага сурилиб бораётир. **Ҳақли савол туғилади: марҳаматлик пахтакорларнинг эрта баҳордан бери қилган ҳалол меҳнатлари қисман зое кетганига ким жавоб беради? Шу ердан чиқадиган ҳосилга умид боғлаган ниғоҳларга энди ким тик қарай оларкан?**

Комсомолобод районидаги «Оқ олтин» совхозида эса уруғчиликдаги бошқа муаммога дуч келдик. Совхоз директори Аҳмаджон Ҳожиевнинг ҳайронлиги бизга ҳам ўтди. Чўл шароитида ҳосил бўлса шунчалик бўлар. Ниҳоллар бир-бирига суяниб қолган. Ғўзанинг пастидан учигача чаноқлар териб қўйилгандай. Лекин биринчи теримда 10—12 центнердан ҳосил чиқяпти. Мутахассислар фикрича шу туришда 18 центнердан чиқиши керак. Сабаб нимада? Нега барака кам?

Бунинг устига уруғчилик хўжаликларида уруғ саралаш ва уруғ етиштириш ҳам ачинарли аҳволда. Областда бу йил 6 та хўжалик элита, 37 та хўжалик элита бўлмаган уруғ етиштиради. Бизнинг назаримизда, уруғчиликни назорат қилиш оғирлашмоқда. Кўп ҳолларда пахта навининг узоқ муддат айнимай ҳосил бериши — мана шу уруғчилик хўжаликларига боғлиқ. Илгари уруғчилик агрономлари бевосита СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига бўйсунарди. Эндиликда бу иш хўжалик агрономларига топшириб қўйилган. Ҳатто районда ҳам шунга жавоб берадиган агроном йўқ. Областнинг битта Марҳамат РАПОсидагина уруғчилик агрономи штати бор, холос.

Фикримизча, уруғчиликка алоҳида агроном белгилаш, уни республика Давлат агросаноат комитети назоратига ўтказиш, уруғлик пахта фақат унинг назорати ва рухсати билангина ўстирилиши ва терилиши лозим. Шундагина хом ашё сифатини яхшилаш мумкин.

Пахта тайёрлашдаги чекиниш айрим раҳбарларни шошириб, эсанкиратиб қўйди. Областдан районларга, районлардан колхоз-совхозларга телефонбозлик бошланди. Суръатни кўтариш ҳақида талаб кучайди. Калтакнинг бир учи бригадирга бориб тегяпти. У теримчилардан норма талаб қилмоқда. Ўз навбатида теримчи пишган-пишмаган пахтани тераверишга мажбур бўляпти...

Терим суръатини ошириш кўп жиҳатдан пахтакорларга, механизаторларга, ҳашарчиларга яратилган шароитга боғлиқ. Ҳар йили одатда теримчиларни, ҳашарчиларни қизиқтириш учун кўпроқ мавсум охирлаб қолганидагина пул билан рағбатлантириш бошланарди. Бу йил жуда тўғри йўл тутилди: мавсум бошиданоқ теримчиларга бир килограмм пахта учун 15 тийиндан ҳақ тўланмоқда. Бу — терим суръатини оширишга яхши омил бўляпти. Аммо айрим хўжалик раҳбарлари бу тартибни бузмоқдалар. 15 тийин ўрнига 10 тийиндан ҳақ бериб, «қолганини йил охирида мукофотга қўшиб оласан», деб ваъда беришмоқда. Бу эса теримчилар ғайратини бир қадар сусайтирмоқда. Қўрғонтепа районидаги «Қаҳрамон» колхози пахта тайёрлашда ҳеч қачон илғор бўлолганмас. Бу йил хўжалик теримчиларига ҳар бир килограмм пахта учун 20 тийиндан ҳақ тўлашга ўтди. Пировардида терим суръати ошди. Колхоз пахта тайёрлашда районда биринчи ўринда бормоқда.

Далаларда савдо хизмати ва кундалик эҳтиёж товарлари камчиллигидан ҳам шикоятлар эшитдик. Комсомолобод районидаги «Ленинчи» совхозининг биринчи бўлимида — Бўз райПОсига қарашли 5-магазин сотувчиси Моҳидилхон Юнусовадан суриштирганимизда бу ерга сентябрь ойи бошидагина қанд, шакар, совун келганлигини айтди. Жалолқудуқ районининг Ойим қишлоғидаги 5-магазинда ҳам шундай шикоят эшитдик. Пахтаобод районидаги «Коммуна» колхозининг 1-бригада бошлиғи Муҳаммаджон Турғунов болалар учун иссиқ кийим, эркакларнинг ички кийими, этик, айниқса, аёллар этиги сингари кундалик эҳтиёж товарларига талаб кўплигини, савдо ходимлари эса уларни вақтида етказиб бермаётганлигини куйиниб гапирди. Унинг айтишича, дала шийпонига йил бошидан буён ҳатто ҳаваскор санъаткорлар келишгани йўқ. Кўп жойларда, айниқса, оилавий пудрат асосида ишлаётган бригадаларнинг дала шийпонларида иссиқ овқат қилинмаётгани, қилинганлари эса гўштсиз эканлигига гувоҳ бўлдик.

Биз областнинг пахта тайёрлашда орқада қолаётгани сабабларини очиш мақсадида кўпроқ камчиликларга тўхталдик. Бу — «андижонликлар ишламаяпти», ё «қўл қовуштириб ўтирибди», деган гап эмас, албатта. Улар областнинг 515 минг тонналик юксак хирмонини ҳар қандай шароитда ҳам бунёд этиш учун ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Деҳқонларнинг ҳиммати баланд. Кўп жойларда: «Бу йил планни тўлдирмасак бўлмайди, хижолатдан бош кўтаролмай қолдик», «Пахта бор, кўнгил тўқ» деган умидбахш сўзларни эшитдик ва бу ишончга тўла, бажонидил қўшилдик ҳам. Негаки ҳаммамиз пахтакорнинг ташвишига, қувончига шерикмиз!

Р. РАҲМОНОВ,
А. ҚОРАБОЕВ,
А. ҚУРОНБОЕВ.

• Партия турмуши: ҳисобот ва сайловлар

ТАНҚИД ОШКОРА БЎЛМАГАЧ...

— Докладда бир қанча камчиликлар тилга олинди. Жумладан, белгиланган айрим тадбирларнинг амалга ошмай қолгани ҳам. Хўш, бунга ким айбдор?

— Ҳисобот даврида баъзи партбюро аъзолари унинг составидан чиқарилгани кўпчиликка маълум қилинмади. Халқ контроли комитети фаолиятида ҳам демкоратия принципларининг бузилишига йўл қўйилди. Докладда шу каби масалалар нега очилмай қолди?

Ҳисобот доклади тугагач, докладчи — бошланғич партия ташкилоти секретари Р. Бурхоновга коммунистлар ва партиясизлар шу каби бир неча саволлар беришди. Бироқ Р. Бурхонов бу камчиликларга асосан ҳисобот даврида ўзининг секретарликка янги сайлангани, партбюро аъзоларининг қисман янгилангани сабаб бўлгани ва баъзи масалалар бўйича эса ўзидан олдинги партбюро секретари батафсилроқ жавоб бериши мумкинлигини айтиш билан кифояланди.

Докладдан ва савол-жавоблардан Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Биохимия институти бошланғич партия ташкилоти ўзининг ҳисобот-сайлов йиғилишига пухта ҳозирлик кўрмагани яққол сезилиб турарди. Биз Р. Бурхоновга шу фикрни айтганимизда у эътироз билдирди.

— Нега энди. Йиғилишдан бир ой олдин коллективнинг партбюро аъзоларини сайлаш бюллетенига кимларнинг номзодини киритиш, кимни партбюро секретари ва район партия конференциясига делегат қилиб сайлаш тўғрисидаги фикрларини ўрганиш учун ҳаммага кўринарли жойга яшик илиб қўйилди. Демократия принципларига амал қилдик. Ҳисобот докладини тайёрлашда эса коллегиаллик бош роль ўйнади. Яъни институтимиздаги тўққиз лаборатория раҳбарларининг ҳаммаси ўзлари бошчилик қилаётган коллективлардаги муаммолар ҳақида ёзиб беришди.

Партбюро секретари фикрининг далили сифатида ҳисобот доклади текстини кўрсатди. Ҳақиқатан ҳам доклад турли қўлёзмалардан иборат варақалар умумлашмасидан ташкил топган. Бунинг устига унда ҳеч кимга масъулият юкламайдиган умумий гаплардан иборат танқидий фикрлар айтилган, холос. Бизнинг ажабланаётганимизни кўрган Р. Бурхонов:

— Ҳисобот докладида институт фаолиятини ҳар томонлама чуқур таҳлил қилиб ўтиришни лозим топмадик. Негаки, илмий советларда ва семинарларда бу ҳақда кўп гапирилади. Шунинг учун турли соҳалардаги камчиликларга тўхталиб ўтдик, холос — деди.

Бу — партбюро секретарининг доклад юзасидан берган изоҳи. Бизнинг изоҳ эса қуйидагича:

Аввало, илмий советлар ва семинарлар ҳисобот-сайлов йиғилиши ўрнини босолмайди. Қолаверса, ҳисобот-сайлов йиғилишида турли советлар, семинарлар ишига ҳам принципиал баҳо берилиши керак. Иккинчидан, ҳисобот доклади тайёрлашга коллегиаллик билан киришилган иш ярим йўлда қолиб кетган. Акс ҳолда лаборатория раҳбарлари ёзиб берган маълумотлар доклад тексти эмас, балки доклад учун тезис бўлиб хизмат қилиши лозим эди. Амалда эса бундай бўлмади. Оқибатда институт фаолиятида эришилган ютуқлар ва йўл қўйилган камчиликлар таҳлил қилинмади. Докладда турли соҳадаги нуқсонларни санаб ўтиш билан чекланилди.

Маълумки, танқид ошкора бўлмагач, унинг таъсири, самараси бўлмайди. Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда докладчига саволлар бежиз берилмаганлигини англаб олиш унча қийин эмас. Йиғилиш иштирокчиларининг ҳисобот докладидан қониқмаганлиги музокарада иштирок этган нотиқлар нутқларида ҳам ўз ифодасини топди.

— Докладда институт «Билим» жамияти ташкилоти фаолиятига тегишли баҳо берилмади, — деди биология фанлари кандидати, катта илмий ходим Р. Солиҳов.— Ҳолбуки, кейинги йилларда демократия, ошкоралик туфайли жамият фаолияти сезиларли даражада яхшиланди. Самарқанд, Жиззах областларида илмий-амалий конференциялар бўлиб ўтди. Бу жойлардаги колхоз ва совхозларда лекция, суҳбатларимиз меҳнаткашларда катта қизиқиш уйғотди. Мен куни кеча ана шундай командировкадан қайтдим. Агар жиддий ўйлаб қаралса, бу соҳада ҳам ўз ечимини кутаётган муаммолар йўқ эмас. Партбюро эса бу ҳақда жиддий ўйлаб кўрмади. Бундан ташқари докладда фақат камчиликлар тилга олинди. Менимча, унда эришилган муваффақиятларга ҳам принципиал баҳо берилиши лозим эди.

Ҳақиқатан ҳисобот даврида институт коллективи муайян ютуқларга эришди. Ҳозир у нафақат Ўрта Осиёда, балки Иттифоқ миқёсида ҳам салмоқли ўрин тутади. Кейинги уч йил давомида институтнинг чет мамлакатлар билан алоқаси янада яхшиланди. Айниқса Лондон университети билан ҳамкорликда организмнинг нурланишга қарши чидамлилигини ошириш йўлидаги изланишлар яхши самара беряпти. Американинг «Айсвен» фирмаси билан савдо алоқалари ўрнатишга эришилди. Бу ўз навбатида институтни валюта билан таъминлаш имконини беради. Шунингдек, иттифоқимиздаги бир қатор институтлар, илмий муассасалар билан ўзаро алоқалар кенг қулоч ёймоқда.

Ҳисобот даврида 17 илмий ечим ишлаб чиқаришга жорий этилди. Шунинг 7 тасидан 6 миллион сўмга яқин иқтисодий самара олинди. Жумладан, Бўстонлиқдаги Ильич номли паррандачилик фабрикасида жорий этилган янгилик Ўзбекистон ССРнинг 1986—1988 йиллар социал-иқтисодий ривожланиш планига киритилди. Агросаноат комплексининг илмий-техника тараққиётини ривожлантириш мақсадида ишлаб чиқилган янгилик — «Т» стимулятор препарати пахта ҳосилдорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этди. Фарғона, Самарқанд, Бухоро областларида ўтказилган тажрибада бу препарат ёрдамида ишлов берилган уруғлик чигитнинг ҳосилдорлиги ҳар гектар ерда 4 центнерга ошгани кузатилди. Фақат шу янгиликнинг ўзиёқ 5 миллион сўмга яқин иқтисодий самара келтирди. Ҳозир ушбу янгиликни Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети планига киритиш ҳал этилмоқда. Социал муаммоларни ҳал этишда бошқа илмий ечимлардан ҳам кенг қўлланиляпти.

Илм-фанда эришилган бундай ютуқлар туфайли институт коллективи ҳисобот даврида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ҳамда Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан тақдирланди. Лекин шунга қарамай, институт фаолиятида бу муваффақиятларни янада кўпайтиришга тўғоноқ бўлаётган муаммолар ҳам бор.

Музокарада сўзга чиққан биология фанлари доктори, профессор А. Турдиев, лаборант А. Басов, техника хавфсизлиги инженери И. Пестовлар ўз нутқларида ана шу муаммолар ҳақида сўз юритдилар. Улар таъкидлаганидек, ёшларнинг активлигини ошириш ва уларга амалий ёрдам кўрсатиш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Ёшлар ўртасида ғоявий-сиёсий ва оммавий-ташкилий ишлар олиб борилмаяпти. Комсомол комитетининг идеология соҳасидаги фаолияти ҳам қониқарли эмас. Комсомол ўқуви мунтазам ўтказилмайди. Ўтган йил давомида комсомол ташкилоти фақат бир мартагина, у ҳам бўлса янги йил арафасида кеча уюштирди, холос. Бундай пассивликнинг асосий сабаби, комсомолга партиявий раҳбарликнинг етишмаётганидадир. Ёшларнинг фаоллигини ошириш билан институт маъмурияти, партия, касаба союз ташкилотлари жиддий шуғулланмаяпти.

— Катталар намуна кўрсатсагина, ёшлар уларнинг ортидан боришади, — деди биология фанлари доктори, профессор Э. Исаев. — Кейинги пайтларда ҳамма ўзи билан ўзи овора бўлиб қоляпти. Ўзаро ҳамкорлик, мураббийлик ҳаракатлари лабораториядаги ходимлар ўртасидагина йўлга қўйилган. Ёшларнинг тез-тез мунозара кечалари, учрашувлари ташкил этиш билан бундай илмий-ижодий ҳамкорлик доирасини янада кенгайтириш лозим. Зеро ёшлар ўз қобиғига ўзлари ўралишиб қолишмасин. Тўғри, институтимиз кадрлар тайёрлаш борасида республикада олдинги ўринларнинг бирида туради. Агар ёшларга муносабатимизни тубдан ўзгартирмасак, бу мавқеимизни сақлаб қолиш қийин.

Йиғилишда мана шундай муаммолар ҳақида атрофлича фикр юритилди. Жаҳон талаблари даражасида ишлаш учун институтни шу даражадаги жиҳозлар билан таъминлаш, аспирантурага лаёқатли ёшларни танлаб олиш, илмий ходимларни уй-жой билан таъминлаш ва шу каби социал-маиший масалалар бугунги куннинг долзарб муаммоси бўлиб тургани қайд этилди. Ҳисобот доклади пухта тайёрланмагани йиғилиш руҳига салбий таъсир этгани йўқ. Музокарада иштирок этганлар унда айтилмаган камчилик ва нуқсонларни ошкора танқид қилишди. Партбюро ва унинг секретари адресига жиддий эътирозлар билдирилди. Бир сўз билан айтганда, йиғилиш институт фаолиятида муҳим босқич бўлиб қолгани, шубҳасиз.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Лаос делегацияси Ўзбекистонда

Ўзбекистон ССРда Лаос Халқ Демократик Республикаси кунларида қатнашиш учун Тошкентга Лаосдан делегация келди. Делегацияга ЛХДР Олий халқ мажлиси депутати, Лаос-Совет дўстлиги жамияти раисининг ўринбосари, Дўстлик ва тинчлик учун курашувчи Лаос комитети раисининг ўринбосари Х. Вонгвичит бошчилик қилмоқда.

Делегация аъзолари Ўзбекистонда ЛХДР кунлари очилишида қатнашадилар, республиканинг шаҳар ва қишлоқлари бўйлаб сафар қиладилар. Программага кўра, Совет-Лаос дўстлиги митинглари ўтказилади, саноат корхоналари, колхозларнинг маданият саройларида лаослик артистлар концерт қўйиб берадилар.

Меҳмонлар 12 октябрь куни Тошкентнинг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар. (ЎзТАГ).

Тупроқшунослар вазифаси

11 октябрь куни Тошкентда «Тупроқ унумдорлигининг биологик асослари» мавзусида Бутуниттифоқ мувофиқлаштириш кенгаши иш бошлади. Тупроқ унумдорлигини оширмай қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантириш мумкин эмаслиги кенгаш қатнашчилари нутқларининг асосий мазмунини ташкил этди. Кенгашни СССР Давлат агросаноат комитети билан В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси ташкил этган.

Кенгаш қатнашчилари тупроқ микробиологиясининг асосий йўналишларидаги ишланмаларни тайёрлашда кучлар ҳамда маблағларни бир ерга тўплаш, В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясини академия, олий ўқув юртлари, тармоқ фани билан кооперациялаш, илмфанни ишлаб чиқариш билан ўзаро боғлаган ҳолда жадал ривожлантириш муаммоларини муҳокама қиладилар. **(ЎзТАГ).**

«Ўрта Осиё республикаларида рус тилидаги адабиёт»—Тошкентда ўтаётган Бутуниттифоқ ижодий конференцияси мавзуи ана шундай

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ— АДАБИЁТЛАР ДЎСТЛИГИ

Тошкентда ўтаётган «Ўрта Осиё республикаларида рус тилидаги адабиёт» мавзуидаги Бутуниттифоқ ижодий конференциясига мамлакатимизнинг таниқли ёзувчилари, таржимонлари, адабиётшунослари тўпландилар. Москвадан икки группа Душанбе ва Ашхобод шаҳарларига жўнаб кетди ва бир вақтнинг ўзида иш бошлади. Россия Федерацияси, Туркманистон, Тожикистон, қирғизистонлик адиблар у ердан Ўзбекистонга келдилар. Бу ерда ижодий учрашувларга якун ясалади.

Конференция қатнашчилари ана шу анжуман ҳақидаги фикрларини шундай изҳор қилдилар.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Е. Березиков:

— Биз, Ўрта Осиё республикаларида рус тилида ижод қилувчи ёзувчилар сўнгги уч йилда, яъни мамлакатда бошланган қайта қуриш даврида нималарга эришганимизни таҳлил этиш ҳозирги учрашувнинг асосий мақсадидир. Шу вақт мобайнида биз кўпгина нарсаларни билиб олдик, кўпгина нарсаларга янгичасига назар ташладик, авваллари ёзиш у ёқда турсин, ҳатто ўйлаб кўриш ҳам мумкин бўлмаган ҳаётнинг социал ва маънавий қатламларини юзага чиқардик. Замон руҳи акс этган, виждонни уйғотадиган, гражданлик активлигини тарбиялайдиган асарлар пайдо бўлди. Ижод, жумладан, Ўзбекистон ёзувчилари ижодиёти ҳужумкорлик руҳи касб этиб, улар шу куннинг долзарб муаммоларини қаламга олмоқдалар. Адабиётимизга салбий ҳолатларни фош этувчи ҳислат хос бўлибгина қолмай, у энг аввало, жамият ривожланишининг қонуниятларини идрок этиши ва уни ифодалаши лозим. Биз мана шуларнинг ҳаммаси ҳақида манфаатдорлик билан ижодий суҳбатлашдик.

Ўрта Осиё республикалари халқлари ҳаётида кўпгина муштарак томонлар бор. Мазкур регионнинг рус тилида ижод қилувчи ёзувчилари олдида турган муаммолар ҳам кўп жиҳатдан муштарак ҳисобланади.

Проза ва поэзия секциялари ишлади. Сўнгги икки-уч йил ичида чиқарилган элликдан ортиқ асар муҳокама қилинди. Улар муҳокамадан олдин тақриз учун танқидчиларга, адабиётшуносларга юборилган эди.

Қайси асарлар муҳокама қилинди? Янги номлар кашф этилдими? Ўзбекистонлик муаллифларнинг қайси бири диққатни ўзига жалб этди?

СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Ю. И. Суровцев:

— Баъзи муаллифлар ҳаммамизда жиддий таассурот қолдирганлигини айтишим мумкин. Агар Ўзбекистон ҳақида гапирадиган бўлсак, энг аввало, «Боғ» тўпламининг муаллифи шоир Ҳамид Исмоиловни тилга олишни хоҳлардим. У сўзларни, инсон кайфияти ва руҳини ажойиб тарзда ҳис этадиган хассос шоирдир. Носирлар орасида Леонид Шороховнинг номини шубҳасиз айтиб ўтишни лозим деб билдим. Бу, биз учун жуда катта кашфиётдир. Биринчи «Володька-освод» асари унинг жуда истеъдодли адиб эканидан далолат беради. Душанбеда ҳам, Ашхободда ҳам рус тилида ижод қилаётган ажойиб, ўзига хос ёш ёзувчилар ижоди билан танишдик...

Туркманистон Ёзувчилар союзи правлениеси раисининг ўринбосари В. Рибин:

— Сафарга тайёрланаётганимда мен учун ҳамма нарса янги, ҳамма номлар асосан нотаниш эди. Ўзбекистонлик ҳамкасб адибларнинг асарларидан Константин Волковнинг экология ҳақидаги қиссасини, Валерий Нечипоренконинг қайта қуриш руҳида яратилган «Учар» асарини алоҳида кўрсатиб ўтишни хоҳлардим.

Адабиётшунос Л. Звонарева:

— Замир Валиев шеърлари хотирамда сақланиб қолди. Унинг ўзига хос ижоди миллий руҳ билан йўғрилган. Алла Шеронина ҳам кишида умид уйғотади. Унинг биринчи тўплами босмадан чиқди, «Ёшлик» альманахида туркум шеърлари эълон қилинди.

Адабий танқидчи И. Писарев:

— Биз ўқитувчи сифатида ҳам, мураббий сифатида ҳам келган эмасмиз. Нима оқ ёки нима қоралигини кўрсатиб бермоқчи ҳам эмасмиз. Биз рус тилидаги адабиёт аҳволини биргаликда таҳлил этиш, у билан яқинроқ танишиш учун келганмиз. Мен кўп асарларни ўқиб чиқдим. Ўқиганларимнинг ҳаммасидан, мен шеъриятни назарда тутаяпман, Александр Файнбергнинг «Ейма тўр» тўпламини алоҳида айтиб ўтмоқчи эдим. Алла Шеронина, Александр Варакин, Игорь Бяльский шеърлари ҳам маъқул бўлди.

Сўз усталари — конференция қатнашчилари Ўзбекистон пойтахтининг бир қанча саноат корхоналарига бордилар, интернационалчи жангчилар даволанаётган Тошкент госпиталида бўлдилар. Госпиталга асарлари конференцияда муҳокама қилинган муаллифларнинг китобларидан ташкил топган кутубхонача совға қилинди.

(ЎзТАГ).

ДАВРА УЧРАШУВИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтида бўлиб ўтган давра учрашуви XIX асрнинг охири — XX асрнинг бошларида Ўрта Осиёдаги ва мамлакатимизнинг бошқа регионларидаги ижтимоий-сиёсий фикрнинг ривожи масалаларига бағишланди. Унда Ўзбекистон, Тожикистон, Озарбайжон ва Татаристон файласуфлари, тарихчилари, филологлари, педагоглари иштирок этди. Жамият турмушининг барча соҳаларини қайта қуриш, демократия ва ошкораликнинг ривожланиши ҳамма тарихий ҳодисаларни, жумладан, асримиз бошида кенг тарқалган жадидизмни холисона баҳолашни қатъий талаб қилаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Ҳозирги кунга қадар бу муаммолар яхши ўрганилмаганлигича қолаётган эди.

Қардош республикалардан келган олимлар тадқиқотларнинг асосий йўналишларини белгилаб олдилар ва биргаликда ишлаш программасини ишлаб чиқдилар.

(ЎзТАГ).

✦ УЙ-ЖОЙ ҚУРИЛИШИ— МУҲИМ СОЦИАЛ ВАЗИФА

ИСТИҚБОЛЛИ ЙЎЛ

«Узагропромстрой» бирлашмаси мутахассислари республикамизда монолит уй-жой қурилиши афзал ва фойдалидир, деган фикрга келишди. Улар шу йўналиш бўйича комплекс программа ишлаб чиқдилар.

Тошкент областидаги «Политотдел» колхозидан қурилиш учун тажриба майдони ажратилди. Бу ерда ёрдамчи иншоотлари мавжуд 40 уй-жой қурилиши мўлжалланаётир.

Янгича усулдаги уй-жой афзалликлари кўзга ташланади. Монолит керамзит бетондан қурилган уйлар ғиштли ва панелли уй-жойдан арзонга тушади. Қурилиш жараёнида капитал маблағ икки марта кам сарфланади, кўплаб миқдорда цемент, металл, энергия ресурслари тежалади. Энг муҳими қурилиш муддати қисқаради.

«Узагропромстрой» бирлашмаси 2000 йилгача монолит керамзит бетондан 650 минг квадрат метр ҳажмда уй-жойни қуриб, фойдаланишга топширишни мўлжалламоқда.

«Агропромстроевец» қурилиш кооперативи аъзолари ёрдамга келишган. Қурувчилар янги усулдаги уй-жойларни тезкорлик билан барпо этишмоқда.

Суратларда: қурувчи Собир Миркаримов ва янги уй-жой қурилишида.

А. Наймушин фотолари.
(ЎзТАГ).

• Қўшимча ресурслар—халқ хўжалигида

ЧИҚИНДИ ЭМАС, ҚИММАТЛИ ХОМ АШЁ

Корхонамизда ялпи маҳсулот ишлаб чиқаришни муттасил ўстириш билан бирга маҳсулот сифати, уларнинг турларини оширишга ҳам алоҳида эътибор берилмоқда. Бунда фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, фан ютуқларини ишлаб чиқаришга дадил қўллаш, айниқса, резервларни тўла ишга солиш муҳим омил бўляпти.

Бир неча йилдирки, комбинатда ўрик, шафтоли, олча данаклари, узум, помидор, тарвуз, қовун ва бошқа мева-сабзавот маҳсулотлари уруғларидан қимматли ўсимлик ёғлари ишлаб чиқарадиган завод фаолият кўрсатяпти. Бу маҳсулотимизга озиқ-овқат саноатидагина эмас, балки парфюмерияда ҳам эҳтиёж катта. Мазкур маҳсулотлар юксак сифатли, тез қурийдиган алиф ва лаклар тайёрлашда, совун ишлаб чиқаришда ниҳоятда зарур. Мева данаклари пўчоғидан эса металлнинг устки қисмига ишлов беришда ва ҳатто машинасозлик саноатида ҳам фойдаланилмоқда. Данаклардан тайёрланаётган маҳсулотлар, айниқса, медицинада тобора кенг қўлланиляпти. Масалан, шафтоли ва ўрик данакларидан олинган ёғлар нафас олиш йўллари органларини даволашда катта самара бермоқда. Мутахассисларнинг гувоҳлик беришларича, шафтоли данаги ёғининг хусусияти облепиха мойидан қолишмайди. Яқиндан бошлаб эса лаборатория йўли билан углерод гемосорбеитлар ола бошладик.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ва СССР Медицина Фанлари академияси Бутуниттифоқ хирургик илмий марказининг республикамиз пойтахтидаги филиали томонидан ташкил этилган «Детоксикациянинг шу кунлардаги муаммолари» мавзундаги республика илмий-амалий конференциясида таъкидланганидек, бугунги кунда мамлакатимизнинг кўплаб медицина муассасаларида организмда хавфли ва зарарли моддаларни чиқариб ташлашнинг янги методи — энтеросорбция методи (грекча «энтера» —ичак, лотинча «сорбео» —ютмоқ) муваффақият билан қўлланиляпти. Украина ССР Фанлар академиясининг умумий ва ноорганик химия институти, Приднепровск химия заводи ва Киев гўшт комбинатининг медицина препаратлари заводи томонидан бир неча йил илгари дунёда биринчи бўлиб, синтетик активлаштирилган углерод, шу асосда гемосорбеит углеродларини саноатда ишлаб чиқариш йўли топилганлиги ва ўзлаштирилганлиги мазкур методнинг кенг клиник татбиқ этилишида муҳим омил бўлди. Ҳозир энтеросорбеитлар билан даволаш яхши самара бераётган 30 хилдан кўпроқ касалликларни санаш мумкин.

Мева данагининг майдаланган пўчоғи кўплаб оғир хасталиклар ва заҳарланишда гемо— ва энтеросорбция методи билан инсон организмидан зарарли ва токсик моддаларни чиқариб ташлашда ноёб хом ашё ҳисобланади. Украина ССР Фанлар академияси умумий ва ноорганик химия институти бу қимматли материалларни ишлаб чиқариш технологиясини яратди. Унинг ёрдамида комбинатимизда лаборатория йўли билан гемосорбеит олиняпти. Данакли углеводларнинг хусусияти синтетиклардан қолишмайди. Мамлакатимизда саломатликни сақлашнинг амалий йўли учун медицина сорбеитлари ишлаб чиқариш линиясини яратиш имконияти вужудга келди.

Бу, биринчи навбатда, Ўрта Осиёда ташкил этиладиган бўлди. Чунки, бу ерда гепатит, зарарли химикатлар, дефолиантлар ва гербицидлар билан заҳарланиш ҳоллари тез-тез содир бўлиб турар, аллергозлар, бронхиал астма билан касалланиш кўпайиб борарди. СССР Медицина Фанлари академияси Бутуниттифоқ хирургик илмий марказининг Тошкент филиали олимлари ҳам юқорида айтиб ўтилган барча оғир касалликларни гемо— ва энтеросорбция методлари билан даволаш яхши натижалар бераётганлигини исбот этдилар.

Ишлаб чиқариш линиясини қуриш масаласи ижобий ҳал этилди. Республика Министрлар Совети бу борада тегишли қарор қабул қилди ва шу кунларда лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланмоқда. Янги линия фақат соғлиқни сақлаш иши учунгина эмас, балки комбинатимиз учун ҳам фойдалидир. Чунки, данаклар йиғишни талаблар даражасида ташкил этиб, чиқиндиларни қайта ишлаш йўли билан 100 тоннагача шифобахш хусусиятли порошок олиш, юз минглаб сўм даромад кўриш мумкин. Комбинатда тайёрланаётган порошоклар Қўқондаги стоматология поликлиникаси қошида жойлашган республика стоматология имплантацияси марказида пародонт терисини даволаш ва пастки жағга турли конструкциялардаги импонентларни ўрнатиш бўйича операциялар пайтида муваффақиятли қўлланилиб келяпти.

Айниқса, ёғларга бўлган талаб ва эҳтиёж тобора кучайиб бормоқда. Бунга комбинатимиз адресига жойлардан келаётган телеграмма ва хатлар сони кескин кўпайганлиги мисол бўла олади. Уларда ўрик, узум данакларидан тайёрланган ёғлар юбориш илтимос қилиняпти. Илтимосчилар орасида савдо, медицина корхоналари, чет эллик харидорлар бор. Афсуски, биз бу илтимосларнинг барчасини қондириш имкониятига эга эмасмиз. Бунинг боиси хом ашё — данаклар етишмаётганлигидадир. Шунинг учун ҳам йилига 20 минг тонна шифобахш ёғ хом ашёсини қайта ишлай олиш қувватига эга бўлган комбинатимиз атиги 20 процент қувват билан ишлашга мажбур бўляпти. Ўрта Осиё, Қозоғистон республикалари, Озарбайжон, Арманистондаги қайта ишлаш корхоналари маҳсулот етказиб бериш шартномасини мунтазам равишда бажармай келяптилар.

Қимматли хом ашё бўлган данак йиғишда аҳоли, айникса, мактаб ўқувчилари бизга катта ёрдам кўрсатишлари мумкин. Оддий бир мисол. Яқинда меҳнат отпускасига чиққан пайтимда Қримда бўлдим. Бу ердаги «Артек» пионерлар лагери ва Ялтадаги санаторийларда юзлаб килограмм мева данаклари ташлаб юборилаётганлигининг гувоҳи бўлдим. Мен ана шу жойларда дам олаётганлар ва даволанаётганлар билан суҳбатлашиб, бу «чиқинди»ларнинг фойдаси ҳақида гапирдим. Шундан сўнг «Ливадия», «Ўзбекистон», «Ясная Поляна» санаторийлари бизга амалий ёрдам кўрсата бошладилар. «Ливадия» санаторийси ходимлари эса аҳоли ва дам олувчиларни данак ва уруғлар йиғишга жалб этиш ташаббусини бошлашди.

Биз республикамиз аҳолисини ҳам бу зарур ва хайрли ишдан четда турмасликка даъват этамиз. Республикамизда 5 миллионга яқин мактаб ўқувчилари, 293 минг ўрта махсус таълим, 280 минг ҳунар-техника ўқув юртлари ўқувчилари, 303 мингдан ортиқ студентлар мавжуддир. Улар қарийб 6 миллион кишини ташкил қиладилар. Агар уларнинг ҳар бири бир килограммдан данак тўплаб топширганларида 6 минг тонна данак ва полиз мева уруғлари тўпланган бўларди. Бу — комбинатимиз камида 1000 тонна шифобахш ёғ олади ва давлатга 5 миллион сўмлик фойда келтиради, деган гапдир. Мазкур хом ашёлар пўчоқларидан олинган сорбеит эса 30 миллион сўмга яқин фойда келтирарди. Республикамизда 20 миллионга яқин аҳоли истиқомат қилади. Ҳеч бўлмаганда уларнинг ярми ана шу хайрли ишда қатнашиб, бир килограммдан данак териб беришганда ҳам 10 минг тонна данак тўпланган бўларди. Бу данаклар ёғ олиш заводимизнинг бир йил тўхтамасдан ишлашини таъминларди.

Мазкур ишда аҳоли ва ўқувчилар яқиндан ёрдам бера олишларини биз тажрибада синаб кўрдик. 1986 йили Қўқон шаҳридаги мактаб ўқувчилари, савдо ташкилотлари, медицина муассасалари, болалар боғчалари, бозорлар коллективлари томонидан комбинатга 8 тонна данак топширилди. 1987 йилга келиб, шаҳар ва Қўқон группа районларидан 70 тоннага яқин данак ва мева уруғлари қабул қилиб олдик. Бу йил эса шу кунга қадар 100 тоннадан ортиқ данак топширилди ва бу иш давом этяпти. Коллектив томонидан бу йил янги шифобахш ёғ ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бу маҳсулотнинг таркибига қовун, тарвуз, анор, помидор, узум ва аччиқ бодом данакларидан олинган ёғлар киради.

Ҳар 100 килограмм шафтоли данагидан 5 килограмм, ўрик данагидан 11 килограмм, гилос, олхўри, олча данакларидан 18 килограмм, помидор уруғидан 28 килограмм, қовун ва тарвуз уруғларидан 25 килограммгача ёғ олинади. Прейскурант бўйича ҳар бир килограмм ўрик данагига (ширини) — 44 тийин, аччиқ данакка — 22 тийин, шафтоли данагига —17, олхўри ва олча данагига — 22, қовун уруғига — 40, ошқовоқ уруғига — 30 тийин ҳақ тўланади. Бундан ташқари топширилган ҳар бир килограмм ўрик данаги учун комбинат қўшимча равишда 4 килограмм, ҳар икки килограмм шафтоли данаги, ҳар бир килограмм тарвуз, қовун, помидор уруғлари аралашмаси учун қўшимча 3 килограмм шелуха беради. Бу эса хўжаликларда уй ҳайвонларини озуқа билан таъминлаш ҳамда ёрдамчи хўжаликлар чорваси озуқа базасини мустаҳкамлашда, албатта, қўл келади. Мева данаклари ва уруғларини йиғиш, жўнатиш билан боғлиқ бўлган барча масалалар бўйича комбинатимизга 3—24—84, 2—21—23 номерли телефонлар орқали мурожаат қилиш мумкин.

Қўқон ёғ-мой комбинати коллективи республикамизнинг барча аҳолисига мурожаат қилиб, халқ учун зарур бўлган бу ишда фаол қатнашишга даъват этади.

Ю. ЕҚУБОВ,
Қўқон ёғ-мой комбинатининг директори.

• *Бахтимиз учун курашганлар*

ЛЕНИН ГВАРДИЯСИНИНГ СОЛДАТИ

(Ш. З. Элиава туғилган куннинг 105 йиллигига)

Коммунистик партия ва Совет давлати улкан арбобларининг, ленинчи революционерларнинг шонли сафида оташин коммунист ва инқилобчи Шалва Зурабович Элиаванинг ҳам муносиб ўрни бор. У ўзининг толмас фаолияти, принципиаллиги, революция ғалабасини таъминлаш ва уни мустаҳкамлашни ташкил қилишда фаол иштирок этганлиги билан коммунистлар партияси тарихида ўчмас из қолдирди. Инсон қадр-қиммати, меҳнаткашнинг порлоқ истиқболи учун жанговар курашчи сифатида Ўрта Осиё халқлари қалбидан мустаҳкам ўрин олди.

Ш. З. Элиава 1983 йилнинг 30 сентябрида Кутаиси губерниясидаги қишлоқлардан бирида туғилди. Қутаиси гимназиясининг бўлажак ўқувчиси Александр Цулукудзе ва Миха Цхакая сингари машҳур революционерлар билан танишди. 1903 йилда Петербург университетининг ҳуқуқшунослик факультетига ўқишга киргач, революцион ҳаракатда фаол иштирок эта бошлади. 1904 йилда эса Тбилисида большевиклар партияси сафига кирди.

Биринчи рус революцияси бошларидаёқ Ш. З. Элиава Кутаиси ва Тбилисида тарғибот ишларини олиб борди. Икки марта қамоққа олинди. Шундан сўнг Петербургга қайтган ёш инқилобчи студентлар партия ташкилотида ишлади. Талабаларнинг чиқишларида актив қатнашди. Доимий таъқиб остига қолгач ўқиши тугалланмай қолди. Университетни тугатиш унга фақат 1910 йилда насиб этди. Бироқ сиёсий ишончсизликда айбланганлиги учун унга диплом берилмади, аксинча уч йилга сургун қилинди. Шундан сўнг Петербургдаги «Треугольний» фабрикасида ишлади ва ленинчи «Правда» билан ҳамкорлик қилди. Ана шу ҳамкорлик туфайли кетма-кет сургунларга учради.

1917 йил февраль революциясидан сўнг у Вологда губернияси ижроия комитети Президиумининг раиси қилиб сайланади. Шуни айтиш кераккки, Шалва Зурабович қўш ҳокимиятчилик даврида ўз позициясини тўғри англай олмади. Бироқ, В. И. Лениннинг «Апрел тезислари», большевиклар партиясининг VII Бутунроссия конференцияси ва VII съезди қарорларнинг ҳаётбахш таъсири остида ўз хатоларини англади. Уларни бартараф этиш учун бутун куч ва ғайратини сафарбар этди. Натижада социалистик революция учун курашчиларнинг олдинги сафидан ўрин олди.

Ш. З. Элиава Советларнинг II Бутунроссия съездида иштирок этди. У ерда В. И. Ленинни кўрди ва тинглади. Тинчлик ва ер ҳақидаги декретларни қабул қилишда овоз берди. Петербургдан қайтиши билан уни Вологда ишчи ва солдатлар депутатлари Советининг раиси қилиб сайлашди. Ана шу лавозимда у бир йилдан кўпроқ фаолият кўрсатди. 1918 йилнинг ноябрида Москвага чақирилган Ш. З. Элиава РСФСР Бутунроссия ижроия комитети составига киритилади. Савдо ва саноат халқ комиссариати коллегиясининг аъзоси қилиб тайинланади.

1919 йилнинг январида Тошкентда сўл эсерларнинг қўзғолончилик ҳаракати авж олади. Натижада 14 Туркистон комиссари отиб ўлдирилади. РСФСР Халқ комиссарлари Совети ва Бутунроссия ижроия комитети бу воқеага катта ташвиш билан қарайди. Ўлкада ҳарбий-сиёсий вазиятнинг мураккаблашиб қолганлигини назарда тутиб Туркистон ишлари бўйича муваққат комиссия тузади. Ана шу комиссиянинг раиси қилиб Ш. З. Элиава, аъзолари қилиб П. А. Кобозев ва А. С. Киселевлар тайинланади.

Шалва Зурабович Туркистонга йўл олди. У Қизил Армиячилар ўртасида ҳарбий-сиёсий ишларни янги поғонага кўтаришда катта куч сарфлади. Колчакка қарши курашда актив иштирок этди. Волжск-Каспий флотилияси жанговар тайёргарлигини мустаҳкамлашда қатнашди.

Унинг атрофдагиларга бўлган илиқ муносабати, одамларга меҳр-муҳаббатлилиги, қизиқарли суҳбатлари, грузинча урғудаги ҳазил-мутойибалари қўл остидагиларда яхши таассурот қолдирарди.

1919 йилнинг 13 сентябрида М. В. Фрунзе бошчилигидаги Туркистон фронти жангчилари революцион ҳарбий Совет аъзолари В. В. Куйбишев ва Ш. З. Элиава иштирокида Актюбинск фронти билан қўшилади. Шу йилнинг 8 октябрида эса Қизил Армиянинг ҳужум операцияси муваффақияти билан «Оренбург пробкаси» барбод этилади. Натижада Тошкент — Оренбург темир йўли линияси тикланади. Шу куннинг ўзида Москвада РСФСР Халқ комиссарлари Совети ва Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетининг Туркистон ишлари бўйича янги комиссияси ташкил этилади. Унинг бошлиғи қилиб Ш. З. Элиава, комиссия аъзолари қилиб М. В. Фрунзе, В. В. Куйбишев, Я. Э. Рудзутак, Ф. И. Голошчекин ва Г. И. Бокийлар сайланади. Комиссия аъзоларининг Тошкентга йўл олиши муносабати билан В. И. Ленин «Туркистонлик коммунист ўртоқларга» номли тарихий хатини ёзади.

Ш. З. Элиава Тошкентга келгач, бу ерда катта ташкилий-сиёсий ишларни амалга оширишга киришади. Ички ва ташқи контрреволюционерларга қарши курашда, издан чиққан халқ хўжалигини қайта тиклашда маҳаллий раҳбарларга ёрдам беради. Қизил Армиянинг маҳаллий қисмларини ташкил этишда Турккомиссия составида актив иш олиб боради. Маҳаллий миллатчилик ва шовинизмни тугатиш, интернационал бирликни ва Туркистон Коммунистик партияси сафларини мустаҳкамлаш ишида жонбозлик кўрсатади. Унинг ана шу ишлари катта ташкилотчилик қобилиятидан, давлат арбоби сифатидаги беқиёс истеъдодидан далолат берарди. Ш. З. Элиава камситилган Туркистон халқлари ўртасида Совет ҳокимияти обрўсини янада кўтариш, халқ манфаатлари йўлида барча ишларни амалга ошириш ва бу йўлдаги ғовларни енгишда, айниқса ленича миллий сиёсатни амалга оширишда ва ҳаётга татбиқ этишда ўзининг ноёб истеъдодини намоён этди.

Туркистонга Ленин кўрсатмаси билан келганларнинг беқиёс ғайрати туфайли маҳаллий партия ташкилотлари РКП(б) составига киритилган ягона Туркистон Коммунистик партиясига бирлаштирилади. 1920 йил январида Туркистон Коммунистик партиясининг V ўлка конференцияси ана шу ҳақда қарор қабул қилади. Шу пайтда Турккомиссия аъзоларининг бир қисми, жумладан, Ш. З. Элиава ҳам хатога йўл қўйди. Партияга «Турк коммунистик партияси» номини беришга қарор қилишади. Шундан сўнг миллатчиларнинг таъсири билан мусулмон коммунистлар ташкилотининг III конференцияси чақирилади ва Туркистон АССРни «Турк республикаси», деб аташга қарор қилинади. Бу хато 1920 йилнинг мартида М. В. Фрунзе келгач тузатилади.

Туркистон Республикаси делегацияси составида 1920 йил мартида М. В. Фрунзе бошчилигида Ш. З. Элиава Бухорода бўлади. Делегациянинг мақсади амирлик билан Совет Россияси ўртасида тинч муносабатни ўрнатиш эди. Бироқ инглизлар ва оқ гвардиячилар таъсирида бўлган амирлик билан алоқа ўрнатилмайди. 1920 йилнинг кузида Бухоро халқи Қизил Армия қисмларининг ёрдами ва М. В. Фрунзе, В. В. Куйбишев, Ш. З. Элиава ва бошқа машҳур арбоблар раҳбарлигида амирлик режимини ағдариб ташлайди. Бу ерда Совет ҳокимияти ўрнатилади.

1920 йилнинг апрелида Ш. З. Элиава М. В. Фрунзе билан биргаликда Фарғона водийси бўйлаб сафарга чиқади. Бу сафар Қизил Армия қисмларининг ҳарбий маҳоратини оширишга, уларнинг босмачи тўдаларга қарши курашини активлаштиришда ёрдам беради. Натижада водийда тинч социалистик қурилишга кенг йўл очилади.

Ленин ишининг толмас давомчиси ва партиянинг содиқ солдати Ш. З. Элиава РКП(б) Марказий Комитетининг топшириғи билан Бокуда ишлайди. РСФСРнинг Туркия ва Эрондаги вакили бўлади. У Грузияда Совет ҳокимиятини мустаҳкамлашнинг ташкилотчиларидан бири эди. 1922 йилнинг апрель — июнь ойларида эса РКП(б) Марказий Комитети комиссияси составида Туркистон АССР ва Бухоро Халқ Совет Республикасига бу ердаги аҳвол билан танишиш мақсадида келади. Бу — унинг Ўрта Осиёга иккинчи марта келиши эди. Йирик партия ва давлат арбоби Шалва Зурабович Г. К. Оржоникидзе билан бирга жуда кўп районларда бўлади. Аҳоли турмуш шароити ва иқтисодий аҳволни ўрганади. Босмачилар қолдиқларини тугатиш чораларини кўради. Уларнинг таклифи билан 1922 йилнинг 18 майида РКП(б) Марказий Комитети Сиёсий Бюроси мажлисида В. И. Ленин иштирокида Туркистон — Бухоро муносабатлари бўйича қарор қабул қилинади. Шундан сўнг Ш. З. Элиава ва Г. К. Оржоникидзе РКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюросининг биринчи пленумида иштирок этишади. Натижада мазкур бюронинг ленинчи большевик С. И. Гусев бошчилигидаги аъзолари сайланди.

Кейинги йилларда у Закавказье Совет Федератив Социалистик Республикаси халқ комиссарлари Советининг раиси вазифасида ишлади. Грузия, Озарбайжон ва Арманистон республикалари ўртасидаги ўзаро муносабатларни тўғри ҳал қилишда фаол иштирок этди. Уларни СССР составига қардош республикалар сифатида киришида жонбозлик кўрсатди. 1931—1936 йилларда ташқи савдо ҳамда енгил саноат халқ комиссари ўринбосари лавозимларида ишлади. Ана шу масъулиятли вазифаларда унинг қатъиятлилиги, қалбан мусаффолиги, халқ ва партия иши учун фидойилиги тобора кўпроқ намоён бўлди.

Ш. З. Элиава партиянинг XII—XVII съездлари делегати эди. Охирги учта съездда эса ВКП(б) Марказий Комитети аъзолигига кандидат қилиб сайланди. Ана шу йилларда партия ва давлат арбоблари орасида катта обрў-эътибор топди. Учта ҳукумат орденига сазовор бўлди.

Совет халқи бахт-саодати учун толмас курашчи Ш. З. Элиава 1937 йилнинг 3 декабрида фожиали ҳалок бўлди. Репрессияга учраган кўплаб ҳалол ва софдил кишилар қаторида шахсга сиғинишнинг қурбони бўлди.

Ленинчи-большевик, Коммунистик партиянинг содиқ фарзанди Шалва Зурабович Элиаванинг фожиаларга, кураш ва тўқнашувларга бой ҳаёти ҳар бир коммунистга ва совет гражданига ибрат ролини ўтайди.

М. МАҲМУДОВ,
тарих фанлари кандидати.

АКТИВ ФАН НУҚТАИ НАЗАРИДАН

Тошкентда 12 октябрь куни ўз ишини тамомлаган хирург-гепатологларнинг тўртинчи Бутуниттифоқ симпозиумида жигар циррозини, унинг асоратларини актив даволаш проблемалари ва усуллари муҳокама қилинди.

Симпозиумда қайд этиб ўтилганидек, Ўрта Осиё регионни учун мазкур симпозиум программасига киритилган масалалар зўр амалий қизиқиш уйғотади. Жигар циррози, афсуски, деҳқончиликда актив химия воситаларининг кўпинча оммавий тарзда, ҳаддан ташқари ортиқ қўлланилиши натижасида пахтакор республикаларда кенг тарқалган гепатит касаллигининг оқибатидир.

Шу сабабли Ўзбекистон бу ваколатли учрашувни ўтказиш жойи қилиб танланганлиги бежиз эмас. Учрашув қатнашчилари СССР Медицина фанлари академиясининг мазкур симпозиумни ўтказган Бутуниттифоқ хирургия илмий маркази Тошкент филиали юқорида айтиб ўтилган проблемалар юзасидан катта ва аниқ мақсадга қаратилган ишлар олиб бораётганлигини таъкидладилар.

Жигар касалликларини самарали хирургия йўли билан даволашга, бу касалликларнинг олдини олишга қаратилган илмий изланишларни янада ривожлантириш йўллари белгиланди.

(ЎзТАГ).

• *Ёзувчи ўйлари*

САМАРҚАНД — АРДОҚЛИ БАҒРИМ

Хотиротларнинг умри узоқ. Кўнгилли баҳор кунларидан бири эди ўшанда. Яқин дўстим Комилжон Қулжонов билан Самарқанднинг қоқ марказидаги университет бульвари бўйлаб сайр этардик. Бульварнинг ғарбида ишлаётган кишилар устидан чиқдик.

— Уч-тўрт йил бурун худди шу ерда қурилиш қилишганди. Энди уни бузиб, тағин нима қуришмоқчи экан. Бу тартибсизликларни бир боплаб ёзмайсизми? — деди дўстим.

... Орадан йиллар ўтди. Энди ўша дўстим орамизда йўқ. Бульвардан ўтаётиб унга берган ваъдам ёдимга тушди.

Дарҳақиқат, университет бульвари шаҳарнинг энг гўзал сайилгоҳларидан бири. Бульвар ариқчалари бўйлаб кечаю-кундуз жилдир-жилдир оқаётган Зарафшон суви кўнгилга сурур солади. Бу сув бир пайтлари табиий ариқларни чилпиб, тупроқни захлатиб оқарди. Захланган тупроқ дарахтларни ҳам яйратиб юборарди.

Бульварда илгарилари иккита чойхона бўларди. Улардаги покизалик, тартиб... Ҳар эслаганимда бағримда чечак гуллаётгандай бўларди... Чойхоналардаги тахта сўриларда қип-қизил жун гиламлар тўшалиб турарди. Ким шахмат доналарини сурар, кимлар газета, журналларни варақлар, кимлар чой ичишиб, ширин суҳбатлар қуришарди. Лаззатли таомлар, қиров боғлаган узумлар, ноклар... Бу чойхоналардан 30—40 тийин билан кекириб чиқардингиз ва яна қайта-қайта айланиб келаверардингиз.

Бульварларнинг ўзи ҳам ҳозирги бульвар эмасди. Ҳар куни икки мартадан сув сепилиб, супурилиб, тил билан ялагандай бўлиб турарди. Оёқларни ҳам ўйлашиброқ ташлардингиз. Озодалик, гўзаллик каромати эди бу. Бульварда эса борйўғи тўрт-бештагина киши ишларди. Лекин ҳаммасига улгуришарди. Кўйлакчан юрсангиз саратон жазирамасида ҳам тўниб, этингиз жунжикиб қоларди. Бўлажак атоқли олимлар илк кашфиётлари ҳақида хаёл суришар, не-не оташин мисралар олдин шу ерда мияда пишиб, кейин қоғозга тушарди.

Хўш, ҳозирги бульварчи! Ҳар уч-тўрт йилда бирон янгилик. Бундай янгиликлар фақат бульвар билан чегараланмайди. Шаҳар автобус бекатлари ҳам (баъзан ярмарка туфайли ҳар хил кўргазмалар, павильонлар) тез-тез янгиланиб туради. Булар баъзан бирон янги муҳим раҳбарнинг пайдо бўлиши билан боғлиқ бўлади. Энди ҳаммаси янгиланиши керак.

Бу янгиликлар баъзан атайин қилинаётганга ўхшайди... Бульвардаги дарахтлар тагидан ўтган фавворaларни айтмайсизми?

У дарахтларнинг шўрига қилинди. Водоканалнинг муздай суви кеча-ю кундуз тинимсиз оқиши сабабли дарахтларнинг илдизлари карахт бўлди, кейин чириди. Илдизи чириган асрий дарахтлардан қанча-қанчаси қулади. Яна қанча-қанчасини шу қисмат кутяпти...

Охирги ўн йил ичида шаҳарга экилган кўчатларни, сарфланган харажатларни ҳисоблаш учун балким астрономик рақамларни ишга солиш керакдир. Натижачи? Хўш, қанча дарахт кўкарди? Буни ҳисоблаш учун эса бошланғич синф ўқувчисининг арифметик тушунчаси ҳам бемалол етарлик. Баъзан ўн минглаб нодир кўчатлар узоқ ўлкалардан келтирилади. Тақдирлари эса ачинарли тугайди. Ҳар йили кўчат экишдаги «ура-ура»ларда қатнашиб қанча кишилар ишидан, ўқишидан қолишади. Ёш кўчатларни ким қандай истаса шундай қадайверади. Шундай қилиб кўчатлар қуриб кетаверади, ишлар эса ҳар йили қайтадан такрорланаверади. Уларнинг табиати қанақа, бир-бирларига мосми, йўқми, ишимиз йўқ. Ҳозирги экиш тартибимизда эстетика йўқ. Эстетика йўқми, демак гўзаллик йўқ... Бу ишга бошчилик қиладиганларда юксак эстетик дид бўлиши керак. Балким шаҳар Совети ҳузурида ана шу ишларга мутасадди одамлар бўлиши маъқулмикан. Шаҳарларнинг йил сайин юксалиши шуни тақозо этмаяптими?

Шаҳар ариқларини жонли организмнинг қон томирларига ўхшатгим келади. Шаҳарнинг кўрки, ободончилиги кўп жиҳатдан шу қон артерияларига боғлиқ. Ариқларидан шилдир-шилдир шаффоф сув оқиб турадиган шаҳар покиза бўлади.

Оқар сув масаласи йилдан-йилга муаммолашиб бормоқда. Сув йўқлигидан эмас, масъулиятсизлик, лоқайдликдан. Шаҳар бульварлари, боғлари, майдонлари ва кўчалари, ҳовлилар баъзан куздан май, июнгача оқар сув кўрмайди. Шаҳар бўйича ҳамма ғишт ариқларга қирғин келди. Эҳтимол ўша ғиштлар ҳам кимларгадир керак бўлди... Ўрнида бетон ариқлар қад кўтарди. Баъзи ариқларга ҳар жой, ҳар жойидан тешик қўйилган бетон плиталар ётқизилди. Асрий дарахтлар шу тешикчалардан сув ичармиш.

Ўтмиш авлодлар бизга ярақлаган покиза ариқларни мерос қилиб қолдирдилар. Афсуски, биз муносиб меросхўр бўлиб чиқмадик. Турғунлик даврининг юқумли иллатлари шаҳар хўжалигини ҳам четлаб ўтмади. Ариқларимиз ҳам қуруқ дабдабабозликлар соясида қолиб кетди.

Фактларга мурожаат қилайлик. «Чашма» номли катта ариқни ким билмайди. Бундан ўттиз йиллар бурун у улкан, биллур ариқ эди. Энди ўша чашмадан фақат қуруқ ном қолган, холос. Қирғоқлари бўйлаб қурилган уйлардан ариққа сон-саноқсиз трубалар чиқиб турибди. Шу трубалар орқали унга нималар оқиб тушмайди...

Сарикунда қадимги ариқ. Ана шу Сарикунда ҳам кутилмаган кўнгилсизликларга учраяпти. Ундаги Зарафшон суви ҳам йил сайин негадир хатарли қуюқлашиб бораётир.

Тўғри, Сарикунда бетон плиталар ётқизилиб, реконструкция қилинди. Реконструкция берган янгиликлардан бири — Сарикунда бульварга етиб, янги издан кетди. Бироқ бу янгилик жуда қимматга тушди — бир километрдан узоқроқ жойдаги қатор асрий чинорларнинг томирларини қийратиб ўтди. Мана, энди чинор шўрликлар бузоқ тилидайгина жойда зўрға жон асраб туришибди.

Чархин тозалаш иншооти билан танишгани борганимизда ариқдан эрталаб соат саккиздан ўн биргача тахминан икки-уч сантиметр қалинликда нефть оқди. Бу фавқулодда ҳодиса эди...

Чархин иншооти шаҳар канализацияси бўйлаб оқиб келадиган ифлос сувлардан кунига 100 минг кубини тозалаш қувватига эга. Шаҳар эҳтиёжи эса уч баравар кўп. Ҳозирги ҳолида шаҳримиз бор-йўғи 40 фоизгина канализация билан таъминланган. Шаҳарнинг ифлосланишига асосий сабаблардан бири ҳам шу.

«Канализация ишини ҳал этмай шаҳарнинг капитал қурилиш ҳисобига кенгайишини тўхтатиш керак». Чархин тозалаш иншооти бошлиғи Вихад Асанович Навбантовнинг фикри шундай. Ўйлатадиган фикр. Бу ҳақда сўз кетганида, Зарафшон сув ресурси имкониятларини назарга олмай бўладими! Шаҳар кенгайяпти, Зарафшон имкониятлари эса йилдан-йилга қисқаряпти.

Сиёб... бир вақтлар унинг суви тип-тиниқ, пишқириб оқарди. Шаҳарликлар чўмилиш, муздай сув ичиш учун Зарафшонни қўйиб, Сиёбга шошилишарди. Энди эса Сиёбда чўмилган киши тоза бўлиши учун икки-уч кун ҳаммомга қатнаши керак.

Хўш, қайта қуришнинг илҳомбахш нафаси шаҳар қиёфасига қанақанги янгиликлар киритаётир. Шаҳримиз покизалигини таъминлаш учун нималар қилинаётир? Бу соҳада масъул область шаҳар эпидемия станциялари, санитария милицияси зиммаларидаги жавобгарликни ҳис этишиб амалий ишга кўчдиларми? Ижобий жавоб бериш қийин. Шаҳар ободончилиги ҳақидаги ташвишларимиз асосан бирон мартабали меҳмон келганида кўчаларга машиналарда сув сепиш, йўлакларни чангитиб супуриш билан чегараланади. Бошқа вақт эса хотиржамлик...

Ҳозир замон бошқа, кишиларимиз ҳам бошқача. Ариққа кириб ишлашга хуш борми! Демак, шаҳар ариқларини тозалаш учун нималардир қилиш керак. Лекин, шаҳар ариқларининг тақдирини даққиюнусдан қолган экскаваторларга ишониб бўладими? Балким кичик техника ҳақида ўйлаш керакдир. Тааажжубки, «кичик техника»га бўлган эҳтиёжлар ҳақида бош қотирилмаяпти. Зарафшонга ағдариладиган ахлатларнинг таркиби жуда мураккаб. Ҳар хил банкалар, ойна, шишаларнинг синиқлари, михлар, темир-терсаклар, бетонлар, машина чиғаноқлари, резиналар, заҳарли химикатлар, ачиган ифлослар...

Бу ҳақда илгари республика матбуотида ташвишли мулоҳазалар билдирилганди. Минг афсуски, Зарафшон ҳамон улкан ахлатхоналигича қолмоқда. Жонажон дарёмиздаги экологик фожиа шаҳар маъмуриятини ҳамон ташвишга солмаяпти.

Наҳотки Зарафшон соҳилларида дам олиш, чўмилиш зоналарини ташкил этиш иложи бўлмаса, дея ўйлаб қоласан киши. Шу ниятда Зарафшоннинг ҳамма қирғоқларига автобуслар қатновини ташкил этиш айни муддао бўлмасмиди? Ҳеч бўлмаса ёз ойлари Дарғомнинг бир қисмини шаҳар ичидан айлантириб яна қайтадан Дарғомга ёки Зарафшонга қўшиб юборишнинг иложи бўлмасмикин?

Шаҳримизда қисман ижобий ўзгаришлар назарга чалинаётир... Ойлаб, йиллаб сув кўрмаган ариқларда Зарафшон суви оқяпти. Сақланиб қолган ариқлар ва ариқчалар, йиллаб қуртлаб ётган тарихий ҳовузларни ҳам эслашяпти. Кўзга тикан бўлиб санчиладиган жойларга ҳам синчков, эстетик назар солиниб бирин-кетин ҳусн кираётир. Бугунгидай, икки-уч йилга етар-етмас қилиб асфальт ётқизишлар барҳам емоқда.

Кўпчиликнинг назаридан ҳеч нарсани яшириб бўлмайди. Айниқса ҳозир. Халққа, партияга виждон билан одил туриб хизмат қилишнинг умри боқий. Кўнгилли ишлар бўлаётир. Аммо улар ҳозирча Самарқанд учун бор-йўғи денгиздан бир томчи, холос. Эҳтимол биз тилга олган янгиликлар ҳозирча ишнинг бошланиши. Шаҳримиз ҳам узоқ йиллар турғунлик тўлқинларида гоҳ сузиб, гоҳ биқиб ётди. Ҳали кўп ишлар қилиниши лозим. Самарқанд жамолига дунё интизор. Унда нимаики бўлса ҳаммаси ардоқли, номига муносиб бўлиши керак.

Бобомурод ДАМИНОВ.

Агрегатлар баракаси

Шу кунларда Сирдарё области хўжаликларида терим суръати тобора ошмоқда. Илғор хўжаликлар, бригадалар бирин-кетин зафар маррасини эгалламоқдалар. Айниқса, Арнасой районидаги Ворошилов номли совхоз деҳқонлари бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Миришкорлар бу йил 4200 гектар майдонда пахта етиштириб, она-Ватанга 10500 тонна қимматбаҳо саноат хом ашёси етказиб беришга аҳд қилишган.

Шу мақсадда улар пахта пишиб етилиши билан бир йўла 83 та терим агрегатини далага киритдилар. Хўжалик деҳқонлари йиллик планни 26 иш кунида бажаришни кўзда тутишган. Совхозда ўтказилаётган социалистик мусобақада А. Бурҳонов бошлиқ бригада пешқадамлик қилмоқда. Куни кеча коллектив пахта тайёрлаш йиллик планини муддатидан илгари адо этди. Бугунги кунда улар социалистик мажбурият ҳисобига пахта топширмоқдалар. Яқинда илғор коллективга ғолиблик кўчма вимпели топширилди.

Суратларда: 1. Илғор теримчи Б. Файанова, бригада бошлиғи А. Бурҳонов, теримчи Б. Султонова, звено бошлиғи Э. Бурҳоновларга совхоз ишчилар комитетининг раиси Э. Бўронов вимпель топширмоқда. 2. Хўжаликнинг кўпмингкилограммчи теримчиларидан Гулсум Ширинова, Дилфуза Сирлиева ва Дилдора Абдураҳмоновалар. 3. Пешқадам теримчи Майрам Исроилова.

А. ТЎРАЕВ фотолари.

• *Агросаноат бўлими почтасидан*

САТРЛАРДА КУЗ ТАРОВАТИ

Куз тароватн ўзгача. Бу фаслда бободеҳқон ўзининг пешона тери эвазига етиштирган ноз-неъматларни йиғиштириб олиш ташвишида. Пахта ишқи билан ёнган минглаб кишилар далаларда дур термоқдалар. Она-Ватан бойлигига бойлик қўшмоқдалар.

Чорвадорларнинг ҳам вақтлари ғанимат. Улар қишловни намунали ўтказиш учун сўнгги тайёргарлик ишларини амалга ошираётирлар. Айни кунларда редакциямизнинг агросаноат бўлимига ана шу мавзуларда кўплаб хат-хабарлар келмоқда.

Уларнинг кўп қисми республикамиз халқ хўжалигининг етакчи тармоғи — пахта йиғим-теримига бағишланган. Ҳаваскор қаламкашлар пахта теримида ибрат кўрсатаётган районлар, хўжаликлар ва бригадалар ҳақида тўлқинланиб ҳикоя қилишади. Жумладан, қорақалпоғистонлик **Ж. Ашуров** шундай ёзади: «Тўрткўл районидаги «Ленинизм» совхози пахтакорлари аввалари ҳам йиллик планларини мунтазам ортиғи билан бажариб келишган. Бу йил эса йиллик маррани ҳар қачонгидан тезроқ эгаллаш учун ғайрат камарини боғлашган. Айни кунларда хўжалик далаларида 48 та «зангори кема» юксак унум билан ишлатилмоқда. Хирмонга кунига 180—200 тоннадан «оқ олтин» тўкилаётир».

Ҳ. Тожиева, Ш. Боқиев (Бухоро), **Ш. Ҳакимов, Н. Азаматов, А. Юсуфбоев, Ж. Аҳмаджонов, Т. Зокиров** (Наманган), **Ш. Маҳмудов, С. Исомиддинов, Н. Тоғаев** (Қашқадарё) **Ҳ. Ўринов** (Тошкент), **Р. Баҳриддинов, Р. Раҳимқулов** (Сирдарё), **Ҳ. Рустамов, К. Ҳайдаров** (Андижон) **Д. Матжонов, И. Эшжонов** (Хоразм), **Р. Муҳаммадиева** (Самарқанд) ва бошқалар ҳам пахтакорларнинг шу кунлардаги долзарб ишларини қаламга олишган.

«Конимех районидаги «Коммунизм» давлат наслчилик заводи қўйчивонлари кейинги йилларда ишлаб чиқаришда яхши кўрсаткичларга эришмоқдалар. Яқинда коллектив 1987 йил якунларига кўра СССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг иккинчи даражали дипломига сазовор бўлди. Мукофот чорвадорларни руҳлантириб юборди.» Бу сатрлар бухоролик қаламкаш **А. Раҳмонов** мактубидан олинди.

Андижонлик **Ғ. Парпиев, К. Нишонов,** наманганлик **Ҳ. Нурматов,** қашқадарёлик **Ҳ. Қўлдошев,** сирдарёлик **Ю. Абдуалимовлар** ҳам агросаноат комплекси ходимларининг ибратли ишлари ҳақида турли хил хат-хабарлар юборишган.

Дунё овози

ЖАЗОИРДАГИ ВАЗИЯТ

Жазоир президенти, ЖХДР қуролли кучларининг бош қўмондони Ш. Бинжадид Жазоир пойтахтида 12 октябрь куни соат 6.00 дан бошлаб қамал ҳолатини бекор қилиш ҳақида қарор чиқарди, дейилади президент маҳкамасининг АПС агентлиги тарқатган ахборотида.

Бугунги кунда мамлакатнинг турли районларида турмуш амалда тўла-тўкис нормал изга тушди. Эрта тонгдан бошлаб Жазоир пойтахтининг минглаб аҳолиси ишга чиқди, дўконлар, магазинлар очилди, давлат муассасалари ишламоқда.

(ТАСС).

РУМИНИЯ:

«ТИБ—88» ХАЛҚАРО ЯРМАРКАСИ

БУХАРЕСТ. Румыния пойтахтида «Савдо-сотиқ, ҳамкорлик, тараққиёт, тинчлик» шиори остида «Тиб-88» XIV халқаро Бухарест ярмаркаси очилди. Унда жаҳондаги 46 мамлакатдан 3 мингга яқин фирма, корхона, ташқи савдо ташкилотлари қатнашади.

Совет Иттифоқи ярмарканинг чет эллик энг катта иштирокчиларидандир. СССР павильонида 40 та ташқи савдо ташкилоти ва фирмаси ўз маҳсулотини намойиш этади.

АҚШ:

МАДАНИЙ ҲАМКОРЛИК КЕНГАЙМОҚДА

ВАШИНГТОН. АҚШ конгресси кутубхонасида «Мовий тоғлар» совет фильми кўрсатилди. Конгресс аппарати ходимлари, журналистлар совет кинематографиячиларининг асари билан танишиш учун бу ерга келган эдилар. Ҳозир бу фильмнинг намойиш этилиши маданият соҳасида Совет — Америка алоқалари кенгайиб бораётганлигини кўрсатувчи мисолларнинг биридир, деди ТАСС мухбири билан суҳбатда фильм муаллифи — режиссер Элдор Шенгелая. АҚШ конгресси кутубхонаси ходимлари ўз кинофондларини тўлдириш учун шу фильмни ва бошқа бир қатор фильмларни видеокассеталарга ёзиб олишдан манфаатдор эканликларини, алмашув тариқасида эса ўзларининг бир неча фильмларини беришга тайёр эканликларини билдирдилар.

ПЕРУ:

ТЕРРОРЧИЛАРГА ҚАРШИ ОПЕРАЦИЯ

Перу маъмурлари мамлакат территориясида ўз фаолиятини кучайтирган террорчиларга қарши катта операция уюштирдилар. Перу терговы полициясининг маълумотларига қараганда, фақат ўтган йилнинг сентябрь ойидан бери мамлакатда 800 дан ортиқ киши ҳалок бўлган. Улар орасида 330 та граждан шахслар, асосан Перу ҳукмрон апристлар партиясидан бўлган маъмурларнинг 43 вакили, полициячилар ва ҳарбий хизматчилар бор. Матбуот хабарларига қараганда, террорчилар мамлакатда илк бор 1980 йилда маълум бўлган эдилар. Ўшандан бери қурбон бўлганлар сони 12 минг кишидан ошиб кетди.

(ТАСС)

Ҳузурбахш маскан

• Газетхонлар илтимосига кўра

«Ҳурматли редакция!

А. С. Пушкин номли Наманган шаҳар маданият ва истироҳат боғи ташкил этилганига юз йилдан ошиб кетган, дейишади. Боғ ҳақида аниқ маълумотлар берсангиз.

Ойбек РАШИДОВ,
Москва Давлат университетининг студенти».

Бу саволга жавоб топиш мақсадида А. С. Пушкин номли шаҳар маданият ва истироҳат боғининг директори **Ҳамидхон ШАРИПОВ**, шу боғ ходими, собиқ директор **Ҳошимжон НУРМАТОВ**, кекса шоир **Иброҳимжон АБДУРАЗЗОҚОВ** билан учрашдик.

Ҳошимжон Нурматов. — Боққа 1884 йил баҳорида асос солинди. Шаҳар ҳокими Буғоевскийнинг топшириғи билан шаҳар ўртасидан тўрт гектар майдон ажратилиб, кўчатлар ўтқазилди. Наманганда машҳур бўлган Зариф боғбон ҳозир 100 ёшдан ошган чинорлардан уч юз тупдан зиёдини ўтқазиб парваришлаганди.

Иброҳим Абдураззоқов: — Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин боғ халқ сайлгоҳига айлантирилиб, унга кўпчилик эътибори қаратилди. Йилдан-йилга уни ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишлари қизиб кетди. Боғга 1938 йили улуғ рус шоири Александр Сергеевич Пушкин номи берилди. Шеърият шайдолари бундан кўп қувонишган. Шундан буён бу ерда шеърхонликлар, мушоиралар, атоқли санъаткорлар билан учрашувлар бўлиб туради. Эсимда Умаржон Исмоилов, Сўфизода, Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Мақсуд Шайхзода каби атоқли ижодкорлар келганида боғ тўлиб кетарди. Кўп йиллар мобайнида боғнинг обод ва кўркам маскан бўлишида боғбон Абдуқаҳҳор ака Жалиловнинг хизматлари катта бўлган. У киши ўстирган минг турли анвойи гуллар бу ерга келганларга завқ-шавқ бағишлайди.

Ҳошимжон Нурматов: — 1977 йили боғни кенгайтирдик. Боғимиз ёнидаги эски қўрғон территорияси ҳам қўшилиб, умумий майдони 17 гектардан ошиб кетди. Бу халқнинг қувончига қувонч қўшди.

Ҳамидхон Шарипов: — Дарвоқе, Ленин ордени кавалери Ҳошимжон ака Нурматов ўттиз йил шу боққа директорлик қилдилар. Юзлаб гулчи ва боғбонлар анвойи гуллар етиштириш, халққа хизмат кўрсатишни шу кишидан ўрганишди. Бугун ҳам кексалик гаштини суриш билан бирга, бизга ёрдам бериб турибдилар. Дам олиш маскани СССРдаги боғ коллективлари ўртасида бир неча марта мусобақа ғолиби, Ўзбекистон ССР территориясидаги боғ коллективлари чемпиони, ўттиздан зиёд дипломлар ва Фахрий ёрлиқлар, Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси ғолиби бўлганлиги қувончли ҳолдир. «Гуллар байрами» ва «Ҳосил байрами», ардоқли ижодкорлар, ёзувчи ва санъаткорлар, меҳнат қаҳрамонлари, уч авлод билан учрашувлар каби тадбирлар ўтказиш одат тусига кирган.

Бу даргоҳни 1986 ва 1987 йилларда 2,5 ҳамда 3,7 миллион, шу йилнинг ўтган ойлари мобайнида эса тўрт миллиондан кўпроқ киши зиёрат қилишгани биз учун фахр-ифтихордир.

Т. СУЛАЙМОНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

Тошкентдаги «Дўстлик» магазинида Германия Демократик Республикаси китоблари ўн кунлиги очилди. Мазкур тадбир ГДР ташкил топганининг 39 йиллиги муносабати билан уюштирилди. Кўргазмага мамлакатдаги 12 нашриётнинг уч мингга яқин китоблари келтирилди. Китобхонлар бу ерда немис классик арбоблари ҳамда замонавий адибларнинг асарлари, шунингдек болалар адабиёти билан танишишлари, айни пайтда ўзлари истаган китобларни харид қилишлари мумкин.

Суратда: китобхонлар ГДРдан келтирилган китобларни кўздан кечиришмоқда.

А. ГОРОКРИК фотоси. (ЎзТАГ).

• Маънавият масалалари

ХАЗОН БЎЛГАН ҒУНЧА

Янги ўқув йили бошланди. Ульянов район Майманоқ қишлоғида Крупская номли 6-ўрта мактабнинг 6-синфидаги Дилрабо Ўроқова ўтирадиган парта бўм-бўш. У ҳаётдан бевақт кўз юмди. Бу воқеа ўтган ўқув йилида рўй берганди.

Қизчани район марказий касалхонаси реанимация бўлимига олиб келишди. У жуда беҳол, врачлар ва ота-онасининг сўроқларига аранг жавоб қайтарарди:

— Вой, қизгинам, нега ўзингга ўт қўйдинг? — деди юраги эзилиб Тўхтахон опа.

— Онажон, мени кечиринг, бунчалик бўлади, деб ўйламагандим...

— Ахир соппа-соғ эдингку, сенга нима бўлди?

— Бош пионервожатиймиз Шаҳло опа...

— Нима, нима...

— «Хотира дафтарим»ни олиб қўйди.

У ортиқча гапира олмади. Лаблари қимтиниб «сув-сув», деди оҳиста. Онажониси унинг оғзига бир пиёла совуқ сув тутди.

Шифокорлар даво излаб қанчалик уринишмасин, қизнинг бутун танаси каби қалби ҳам куйиб кулга айланаётганди. Дилрабонинг аҳволи кундан кун оғирлаша борди. Шу йилнинг 27 март куни ўн бир ёшли қиз оламдан ўтди. Ҳали ўн гулидан бир гули очилмаган ғунча хазон бўлди.

Хўш, Дилрабо нега ўз жонига қасд қилди? Бунинг сабаблари ўша кунiёқ маълум бўлиб қолди. Чунки унинг дарслик китоб-дафтари солинган портфели ичидан онаси номига ёзилган мактуб топилди. Унда ёзилган сўзларни айнан келтирамиз: «Онажон мени кечиринг, ўзимни-ўзим ўт қўйиб ўлдиришим сабаби шуки, бош пионервожатий эсдалик учун тутган альбомимни тортиб олиб қўйди. Мени Шаҳло опа ва баъзи синфдошларим масхара қилишди. Мана энди, онажон, мендан қутиладиган бўлдингизлар, Хайр».

Воқеа бундай бўлганди. Рус тили ўқитувчиси Рамазон Тўрақулов қизи тўсатдан касал бўлиб қолганлиги сабабли дарс соатини вақтинча бош пионервожатий Шаҳло Чўлиевага қолдириб кетади. Бош пионервожатий бизга берган тушунтириш хатида қуйидагиларни қайд этади: «Мен ташқарида юргандим. Дилраболарнинг рус тили ўқитувчиси, қизим касал бўлиб қолибди, уйга бориб келай, илтимос, сен болаларга қараб тур, дея тайинлади. Мен синф ўқувчиларининг формаларини кўриб чиқаётгандим. Шунда ўқувчилардан бири Бахтиёр Раимқулов «Сизга савол берсам майлими?» дея мурожаат қилди. «Хўп», дея бош ирғадим.

— Бешинчи синф ўқвчиси «Хотира дафтари» тутиши мумкинми?

— Йўқ.

— Нега бўлмаса Дилрабонинг «Хотира дафтари» бор, — деди у.

Мен Дилрабонинг «Навбаҳор» дея аталувчи «Хотира дафтари»ни олдим. Унга бундай дафтар тутиш мутлақо мумкин эмаслигини уқтирдим. Дафтарни директоримиз Тиловат Қобиловага элтиб бердим».

Ёш қизнинг мурғак қалбида исён туғдирган туртки бош пионервожатий Шаҳло Чўлиеванинг ноўрин муомаласи, қўполлиги. У биз билан суҳбатдагина кўзларига ҳалқа-ҳалқа ёш олди.

— Мен Дилрабонинг ўз жонига қасд қилади, деб ўйламагандим. «Хотира дафтари»ни олмасам ҳам бўларкан...

У минг чандон афсусланганлиги билан қилгиликни қилиб қўйганди. Шуниси ғалатики, тушунтириш хатида ўзини тўғри иш тутган киши қилиб кўрсатишга уринган. Ахир инсон ҳаётдан кўз юмган, қани бу ерда педагогик қараш, маънавий изтироб. Бешинчи синф ўқувчиларидан Зилола Шодмонова, Туйжон Туймуродова, Бахтиёр Раимқулов, Қаҳрамон Узоқов, Соҳиб Қўзиев кабиларнинг таъкидлашича «бош пионервожатий ўқувчилар ўртасида «Хотира дафтари»даги айрим шеърларни ўқиб, «Сен тирранчага ким қўйибди альбом тутишни, ҳали шошмагин, линейкага чиқариб шарманда қиламан», дея дашном берган экан. Кутилмаган бу гап-сўзлар Дилрабонинг шанига тегди. Унинг бутун вужуди титраб кетди. Ўзини босишга қанчалик уринмасин, бўлмади. Иродаси бўшлик, ғурури устунлик қилди. Қўнғироқ чалиниши билан уйига чопқиллаб кетди. Ичкари хонага кирасолиб кийим алмаштирдию, яна ўқдек отилиб ташқарига чиқди. Йўлакда рўпара келган опаси Насиба ундан ҳол-аҳвол сўраган бўлди.

— Ҳа, хафа кўринасан, қаерга шошаяпсан?

У ўлимга бораётганлигини, ширин ҳаёт билан батамом видолашаётганлигини билмасди.

— Ҳеч қаерга, ўзим шундай, — деди ютинибгина.

Қиз тандир ёнида турган челакдаги соляркадан ўзига сепдию, гугурт чақди. Дақиқа ўтмай унинг фарёди эшитилди. Тўхтахон опа том орқасига ўтганда бурчакда «лов-лов» ёнаётган қизини кўрди. У жон ҳолатда қизига ёпишди.

...Хотира дафтари. Дилрабо ҳаётдан кўз юмгунча шу икки сўзни кўп такрорлади. Биз район прокуратурасида бўлиб, мудҳиш воқеага доир ҳужжатлар билан танишдик. «Биз Дилраболарга қўшнимиз, — дейди синфдоши Соҳиб Қўзиев, — у менга ҳамма дарслардан ўргатарди. Айрим пайтлар дарс тайёрлаб зериккач, шеър ёзаман дея бўлак хонага кириб кетиб, алланималарни машқ қиларди. У кўпинча «Гулхан» журнали ва «Ленин учқуни» газетасини севиб ўқирди. Аслида хотира дафтаридаги шеърлар ҳам газета-журналлардан олинган».

Кўк муқовали «Хотира дафтари»ни варақлаб кўрдик. Унда синфдошларидан Шаҳноза Тожиева, Зилола Шодмонова, Наргиза Баҳромова, Соҳиба Жўраева сингарилар битган дўстлик ҳақидаги дил сўзлар, шеърлардан сатрлар, фото суратлар бор экан, холос. Жумладан, «Ариқ бўйида лола, лолани узолмадим, кечирасиз дугона хатни чиройли ёза олмадим». Яна бири: «Севсанг агар муҳаббатингни, Муҳаббат қўй қизинг номини, бўлай десанг бирга бир умр, Бахтиёр қўй ўғлинг номини». Буни унинг дугоналари юқори синф ўқувчиларининг «Хотира дафтарлари»дан кўчириб ёзишган. Вожатий ана шу сатрларга маҳкам ёпишиб олиб, уни тенгдошлари олдида мазах қилди. Аслида Шаҳло Чўлиева келтирмоқчи бўлган далил — «Хотира дафтари»да коммунистик ахлоққа хилоф ёки тарбияга зид шеър ва ёзувлар йўқ. Аксинча, ундан ўқувчининг адабиётга, шеъриятга интилиши ва қизиқиши кўзга ташланади.

Фикримизни адабиёт фани ўқитувчиси Ором Набиева ҳам тасдиқлади.

— Дилрабо адабиётга қизиқувчан эди, — дейди у. — Дарсга актив қатнашиши билан бирга берилган топшириқларни пухта бажарарди. Ўта тиришқоқ, одобли ўқувчимиз эди. Ундан яхши адабиётчи чиқади, деб ўйлардим. Унинг ўзини ўзи ёқишига келганда эса... биз педагоглар бола психологиясини яхши билмаймиз. Билганимизда бу фожиа рўй бермасди.

Қўлимизда синф журнали. Унда 26 нафар ўғил-қизнинг номи ёзилган. 24-номерда Дилрабо Ўроқова. У айниқса, она тили, Ватан адабиёти ва математика фанларидан муттасил «4» ва «5» баҳо олар экан. Журнални биргаликда варақлаган мактаб директори Тиловат Қобилова, синф раҳбари Чиннигул Зоирова, қизлар кенгашининг раиси Мария Тошева, директорнинг тарбия ишлари бўйича ўринбосари Сайдулло Солиевлар ўзларини жуда изтироб чеккан киши қилиб кўрсатишга уриндилар. Гап орасида қизлар кенгаши раисининг фикри билан қизиқдик.

— Биласизми, фожиа нега рўй берди? — деди у. — Бунинг сабабини бизнинг ишимиздан ахтармаслик керак. Хотин-қиз педагоглар ўқувчилар орасида оз иш қилаётганимиз йўқ. Лекин билмас эканмиз: бош пионервожатий Шаҳло Чўлиевага педагогика-психология илмидан нўноқлиги панд бериб қўйди. Ўроқовага келсак, арзимаган гапга иродасизлик қилиб ўзига ўт қўйган...

Балки қизлар кенгаши раиси М. Тошева ҳақдир. Рўй берган воқеани социал иллат деб қараш унчалик тўғри бўлмас. Ўн мингга яқин аҳоли яшайдиган Майманоқ қишлоғида маданият куртаклари кўзга ташланяпти. Қишлоқдаги тўртта илм масканининг бири — мазкур мактабда 750 нафар ўқувчи таълим олмоқда. Пастқамгина бир қаватли мактаб биносидан чиқиш олдидан марҳуманинг уйига бориш фикримизни директорга билдирдик. У негадир хушламади. Дилрабонинг онаси билан учрашганимиздан сўнг «хушламаслик» сабабини англадик. Бир ўқувчи ҳаётдан кўз юмсаю, у ўқийдиган мактаб директори Тиловат Қобилова, синф раҳбари Чиннигул Зоирова, қизлар кенгашининг раиси Мария Тошева, хуллас педагог коллективдан бирон кимса қизчанинг ота-онасидан кўнгил сўраш учун бирров ҳам келиб-кетишмабди...

— Қизалоғим Дилрабонинг фикр доираси кенг, мактабга, ўқитувчиларига ҳурмати чексиз эди. У ниҳоятда ориятли, андишали эди. Бир марта қайси бир ўқувчи билан ўрталаридан оламушук ўтибди. У ўзини ёмон ҳис этди. Ўшанда мактабига бормоқчи бўлганимда: «Қўйинг, онажон, мени ўқитувчиларим олдида кулги қилмоқчимисиз», — дея йўлимни тўсганди, — деб эслайди тўққиз фарзанднинг онаси Тўхтахон опа Боймуродова. — Ўқитувчи ҳам, пионервожатий ҳам ўз йўлида она. Боланинг райини — кўнглини синдирган, тушунмаган одамга педагоглик касби ҳайфдир.

Муаллим — давримизнинг илғор, маданиятли кишиси ҳисобланади. Каттаю кичик, лавозимидан қатъи назар, бу улуғ касб эгаларига таъзим қилади, улардан ибрат олишга интилади. Таассуфки, баъзида ана шу ҳурматли муаллимлар оддий инсонийлик бурчларини ҳам унутадилар. Бундай одамда меҳр-оқибат, ички маънавият ҳам ўз-ўзидан йўқолади. Очиғини айтганда, Ўроқовлар хонадонида юз берган мудҳиш воқеада мактаб ота-оналар комитети ва қишлоқ Совети раҳбарлари ҳам оддий кузатувчилик ролини ўйнадилар. Фактнинг илдизи очилиб, аниқ тадбирлар белгиланмади. Тўғри, район халқ маорифи бўлими бу масалани кўриб чиқиб, директор Т. Қобиловага қаттиқ виговор берди, бош пионервожатий Ш. Чўлиева ишдан четлаштирилди. Шу билан ишлар босди-босди қилиниб, мудҳиш хатога баҳо берилди, деб ҳисобланди. Мактаб комсомол комитети ҳам пионервожатийга виговор бериб, шунчаки оқ қоғозни қора қилиб қўйди. Аммо район комсомол комитети салбий фактни баҳолаш ўрнига ҳамон сукут сақламоқда, томошабин бўлиб қолмоқда. Ҳолбуки, малакасиз кишини вожатийликка тайинлашда район комсомол комитети ташаббус кўрсатган эди.

Ана шундай лоқайдлик, масалага юзаки ёндашиш оқибатида Ульянов районида хотин-қизлар томонидан кейинги пайтда жонига қасд қилиш фактлари кўпайиб бормоқда. Бу маъмурий, соғлиқни сақлаш, халқ маорифи органлари ва жамоат ташкилотларини ташвишлантирмаяпти. Район қишлоқларида шу йилнинг ўтган даври мобайнида тўртта ўз-ўзини куйдириш воқеаси рўй берганлиги кечириб бўлмас ҳол.

15-совхоз ишчиси Барот Сатторов турмуш ўртоғи Озода Полвоновага нисбатан бой-феодалларча муносабатда бўлди. Уни доимо хўрлаб келди. Уй-рўзғорда бўлаётган кундалик жанжалга дош беролмаган ёш аёл ўзини ёндирди. Натижада икки фарзанд онасиз етим қолди. Комилон қишлоғилик Раъно Тўхтаева ҳаётидан нолиб, илгари ҳам бир неча бор ўз жонига қасд қилмоқчи бўлган. Участка инспектори бунинг олдини олмади. Натижада Р. Тўхтаева ўзига ўт қўйди.

Район халқ маорифи бўлимига қарашли мактабларда ёш хотин-қизлар билан ишлашнинг ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги, пионервожатийлик вазифасига мутахассис бўлмаган кишиларнинг тайинланганлиги қимматга тушмоқда. Ҳамза номли ўрта мактабнинг 6-синф ўқувчиси Марҳабо Санаева туҳмат қурбони бўлди. Пионервожатий М. Шоннаева ва тарбиячи К. Мирзаевалар мактабда пул йўқолганлиги факти бўйича унга нисбатан қадр-қиммат ва нафсониятига тегадиган ҳаракат қилганлар. Марҳабо ҳалоллигини кўрсатаман, деб жонига қасд қилди.

Юқорида алоҳида таъкидлаганимиздек, ўн бир ёшли Д. Ўроқованинг ҳаётида юз берган воқеа ҳаммасидан ҳам ошиб тушди. Пионервожатийнинг ножўя гапидан ғунча қалб хазон бўлди.

Ўз-ўзига ўт қўйиш фактлари маориф тармоқларида содир бўлаётганлигини қандай баҳолаш керак? Албатта, бу педагогик коллективлардан тортиб, ота-оналар комитетлари, халқ маорифи ходимлари ўқувчи ёшлар ўртасида тарбиявий ишларни ўз ҳолига ташлаб қўйганлиги оқибатидир. Салбий фактларга сабабчи айрим кишилар маънавий жазога тортилиш ўрнига «хўжакўрсин»га иш ўрни ўзгартирилиб қўйилаяпти. Ҳамза номли мактабдаги воқеа шундай хотималанди: собиқ пионервожатий ва тарбиячи М. Шоннаева, К. Мирзаевалар қўшни мактабларга ишга ўтказиб юборилди.

— Айтинг-чи, тарбиявий ишда кечирилмас хатога йўл қўйган малакасиз шахсларга маориф системасида ишлаш мумкинми?

Биз шу савол билан район халқ маорифи бўлими мудири Амир Холовга мурожаат этдик.

— Маънавий жазо сифатида улар бошқа мактабларга тарбиячи, кутубхоначи вазифаларига ўтказилган, — деди маориф мудири. — Кутубхоначиликка К. Мирзаевани Муғлон қишлоқ Советидагилар расмийлаштиришган. Бу ишда хато қилган бўлсак тузатамиз.

— Ўқувчилар орасида нега ўз-ўзига ўт қўйиш ҳоллари рўй беряпти?

— Ростини айтганда, бундан ўзимизнинг ҳам бошимиз қотди, — дейди А. Холов. — Халқ маорифи кенгашларида бу фактларни бир неча бор муҳокама қиляпмиз. Чора-тадбирлар белгилаяпмиз. Барибир ижобий натижа сезилмаяпти. Афтидан, мактаб дирекциялари, ота-оналар комитетлари, жамоат ташкилотлари бу соҳа билан жиддий шуғулланмаяптилар.

Юз берган воқеаларга баҳо беришда қуруқ гап-сўзнинг ўзи кифоя қилмайди. Айбни кимгадир ағдариш билан иш битмайди. Маориф ишини бугунги кун талаблари асосида уюштириб, ўқитувчилар ўртасида тарбиявий ишларни кучайтирмоқ лозим. Аввало, бу нозик масалани район партия, совет ва комсомол ташкилотлари, маъмурий органлар ўз қўлларига олмоқлари керак.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

• Спорт

ШАХМАТ:

УЧДАН БИРИ

Олмаотада ўтказилаётган шахмат чемпионатининг учдан бир қисми ўйнаб бўлинди. Аёллар ўртасида ўтказилаётган баҳснинг олтинчи тур ўйинларидан кейин чемпионатда биринчи марта қатнашаётган новосибирсклик Юлия Дёмина пешқадамлик қилмоқда. Унинг ҳисобида 5,5 та очко бор. Ереванлик Людмила Куликова пешқадамдан ярим очко ортда бормоқда. Фрунзелик Светлана Матвеева билан львовлик Ирина Челўшкина 4 тадан очко тўплашган.

ДОСААФ:

СУЗИБ ҲАМ ЮГУРИБ

Тошкентда парашютдан сакраш кўпкураши бўйича мамлакат чемпионати ўтказилмоқда. Мусобақада иттифоқдош республикалар ҳамда Москва ва Ленинград шаҳарларидан тўпланган ДОСААФчилар ўзаро баҳслашмоқдалар. Улар дастлаб сузиш бўйича куч синашишди. Тошкентдаги Митрофанов номли сув спорт саройида 100 метрга сузишда 1 минут 11,9 секунд вақт сарфлаган Светлана Клемина (РСФСР) пешқадамлик қилди. Йигитлар ўртасида унинг командадоши Дмитрий Кардаильский 1 минут 0,7 секундли натижа билан зафар қучди. Шундан кейин спортчилар парашютдан сакраш бўйича ўзаро баҳслашдилар. ДОСААФчилар энди югуриш ва мерганлик бўйича маҳорат кўрсатиб, очко тўплашга ҳаракат қиладилар.

ФУТБОЛ:

СЎНГГИ УЧРАШУВЛАР

Европа кубоклари учун курашаётган командалар ўртасида такрорий ўйинларнинг охиргиси бўлиб ўтди. Чемпионлар кубоги учун баҳс юритаётган ГФРнинг «Вердер» командаси ГДР динамочиларини ютиб, нимчорак финалга чиқди. Энди улар Шотландиянинг «Селтик» клуби билан учрашадилар. УЕФА кубоги учун мусобақада иштирок этаётган Венгриянинг «Татабанья» командаси ГФРнинг «Штуттгарт» командасини қабул қилиб (2:1), ғалаба қозонди. Лекин икки ўйин (биринчиси 0:2) ҳисобида Штуттгарт ўйинни давом эттирадиган бўлди. ГФР футболчилари энди Югославия динамочилари билан учрашадилар.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

СССР Алоқа министрлиги
ТОШКЕНТ ЭЛЕКТРОТЕХНИКА АЛОҚА ИНСТИТУТИ

1988-1989 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН КУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Тайёрлов бўлимига тугалланган ўрта маълумотли илғор колхозчилар ва СССР Қуролли Кучлари сафларида хизмат қилиб қайтганлар саноат корхоналари, қурилишлар, транспорт ва алоқа, геология разведка ташкилотлари, совхозлар ва колхозлар ҳамда ҳарбий қисмларнинг қўмондонлиги йўлланмалари билан қабул қилинадилар.

Тайёрлов бўлимида ўқиш учун йўлланмалар айни вақтда иш стажи камида 2 йил бўлган шахсларга берилади. Амалий иш стажи муайян корхона (колхоз)да ишчи ёки колхозчи вазифасида сўнгги бир йил давомида узлуксиз бўлиши лозим. Тайёрлов бўлимига қабул қилишда шогирд сифатида ишлаган вақт ҳисобга олинмайди.

Ўқишга йўлланган колхозчилар йилнинг ҳар бир кварталида мазкур колхоз учун белгиланган меҳнат минимумини бажарган бўлишлари зарур.

Камида 2 йиллик меҳнат стажига эга бўлган, бироқ кундузги ўрта мактабни 1987 йилда тамомлаган шахслар тайёрлов бўлимига қабул қилинмайди.

Тайёрлов бўлимига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари керак: ректор номига ариза, йўлланма /2-ёки 1,4-илова/, ўрта маълумоти тўғрисидаги ҳужжат (асл нусхаси), иш жойидан (ҳарбий қисмдан) характеристика, меҳнат дафтарчасидан корхона раҳбари тасдиқлаган кўчирма, медицина справкаси /086/V форма/, 8 дона фотосурат /3х4 см. ҳажмида/.

АРИЗАЛАР 10 НОЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Математика ва физика фанларидан суҳбат 20 ноябрдан 25 ноябргача ўтказилади, тингловчилар сафига қабул қилиш 25 ноябрдан 30 ноябргача бўлиб ўтади.

Тайёрлов бўлимини тамомлаб, имтиҳонларни муваффақиятли топширганлар институтнинг кундузги бўлими 1 курсига кириш имтиҳонларисиз қабул қилинадилар.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 ДЕКАБРДАН БОШЛАНАДИ.
ЎҚИШ МУДДАТИ — 8 ОЙ.
ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАНЛАР ОЙИГА 40 СЎМ МИҚДОРИДА СТИПЕНДИЯ ОЛАДИЛАР, БОШҚА ШАҲАРЛАРДАН КЕЛГАНЛАР ЁТОҚХОНА БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИ.

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: 700087, Тошкент шаҳри, Энгельс кўчаси 108-уй, тайёрлов бўлими деканати.

Справкалар учун телефон: 35-36-06.

БУХОРО ОЗИҚ-ОВҚАТ ВА ЕНГИЛ САНОАТ ТЕХНОЛОГИЯСИ ИНСТИТУТИ

КУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА

1988-1989 ўқув йили учун

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Тайёрлов бўлимига халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишловчи ўрта маълумотли илғор ишчилар, колхозчилар ва СССР Қуролли Кучлари сафида хизматни ўтаб бўлганлар, ишлаб чиқаришдан, қурилишдан, транспорт ва алоқа ташкилотларидан, колхоздан, геология-қидирув, топография-геодезия ташкилотлари, совхоз, матлубот кооперацияси, хўжаликлараро ташкилотлар, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш бирлашмасидан йўлланма олганлар, ҳамда ҳарбий қисмдан юборилган шахслар қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига кирувчилар йўлланма берган ташкилотда (колхозда) камида 2 йил узлуксиз меҳнат қилган бўлишлари керак (шогирдлик вазифасида ишлаганлиги инобатга олинмайди).

Ўқишга юборилган колхозчилар колхоз учун белгиланган иш куни минимумини бажарган бўлиши керак.

Ўқишга кирувчи повар ва кондитерлар икки йиллик иш стажига эга бўлишлари керак. Иш стажига эга бўлиб мактабни 1988 йили битирган шахслар ўқишга қабул қилинмайди.

Институтнинг тайёрлов бўлимига кирувчилар билан: технология факультети учун: химия ва математикадан, техникавий мутахассисликлар учун: физика ва математикадан суҳбат ўтказилади. Суҳбат натижалари асосида тайёрлов бўлимига қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимини муваффақиятли тугатганлар институтнинг кундузги бўлимининг 1 курсига имтиҳонсиз қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига кириш учун қуйидаги ҳужжатлар керак: институт ректори номига ариза, иш жойидан (ҳарбий бўлимдан) йўлланма, ўрта маълумот ҳақида ҳужжат (асл нусхаси), иш жойидан (ҳарбий бўлимдан) характеристика, ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланган меҳнат дафтарчасининг кўчирмаси, медицина справкаси (086/У форма), 3х4 см. размерли 8 та фотосурат (бош кийимсиз).

АРИЗАЛАР 10 НОЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.
Кирувчилар билан суҳбат 15 ноябрдан 25 ноябргача ўтказилади.

ЎҚИШ 1 ДЕКАБРДАН БОШЛАНАДИ.

Ўқиш муддати 8 ой.

Тайёрлов бўлимига қабул қилинганлар ойига 40 сўм стипендия билан таъминланади.

Бошқа шаҳар ва областлардан келганларга ётоқхона берилади.

Мурожаат учун адрес: Бухоро шаҳри, ВЛКСМ 40 йиллиги кўчаси, 3-уй. Телефон: 4-13-53.

Ўзбекистон ССР Физкультура ва спорт давлат комитети

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ФИЗКУЛЬТУРА ИНСТИТУТИ

даволаш физкультураси ва граждан мудофааси кафедраси мудири вакант вазифасига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — 6 ноябргача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700052, Тошкент шаҳри, Ново-Московская кўчаси, 2-уй, кадрлар бўлими. Телефон: 68-08-28.

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/X да **Тақдир эшиги** (19.00), 15/X да **Нажот истаб**, 16/X да **Нажот истаб** (12.00), **Куёв** (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 14/X да **Шайтон ва муридлар**, 15/X да **Тошболта ошиқ**, 16/X да **Ака-ука совчилар**.

• Тингланг, томоша қилинг

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

14 ОКТЯБРЬ, ЖУМА

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Мўъжизасиз мўъжизалар. 10.05 — «Нон азиз». Бадиий фильм 7 ва 8-сериялар. Танаффусда ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Ҳужжатли фильмлар. 17.15 — Нега ва нима учун? 17.45 — Фан: назария, тажриба, практика. 18.15 — Украина телевидениесининг программаси. 19.15 — «Дунё воқеалари. 19.35 — Кузьмичев сабоқлари. 19.50 — «Қора холли лайлак». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Илмий-оммабоп фильм. 22.35 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — А. С. Пушкин. «Шоҳ Султон ҳақида эртак». 10.05 — Инглиз тили. 11.05 — Ёғоч ўймакорлиги. 11.35 — А. С. Пушкин. «Дубровский». 12.05 — Инглиз тили. 13.05 — Ҳужжатли фильм. 14.00 — «Чигиртка». Бадиий фильм. 15.25 — Янгиликлар. 15.35 — И. Жуков чалади. 18.30 — Янгиликлар. 18.40 — Асфальт тугайдиган жойда. 19.30 — Саёҳатчилар клуби. 20.30 — Хайрли, тун, кичкинтойлар! 20.45 — Санъатга бахшида умр. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Алов». Бадиий фильм-монография. 23.05 — Ҳужжатли фильм. 23.20 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 15.00 — «26 Боку комиссарлари». Бадиий фильм. 16.45 — Илмий-оммабоп фильм. 17.15 — Телефильм. 17.30 — Мактабда тарих дарси: муаммолар ва ечимлар. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Сенинг замондошинг. 18.45 — Агросаноат ва Озиқ-овқат программаси. 19.20 — Тилга эътибор. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Долзарб интервью. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Оламга саёҳат.

УзТВ-II. 19.35 — «Жиноят қидирув инспектори». Бадиий фильм. 21.00 — Кескин танқид остида. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Қашқирлар учун қопқон». Бадиий фильм.

РАДИО

Биринчи программа. 8.30 — Эстрада концерти. 9.30 — Қўшиқлардан қўшиқларга. 9.45 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 10.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 11.15 — Юность. 12.10 — Ўзбекистон бинокори. 12.30 — Халқ талантларининг концерти. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — А. Пахмутова қўшиқлари. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — «Халқ ўқитувчиси». Радиоочерк. 15.50 — «Пахтаой» ансамбли куйлайди. 16.00 — Дўстларимиз овози. 18.15 — Бизнинг социалистик турмуш тарзимиз. 18.30 — «Мажнунтол». Поэма. 18.40 — Ленинча дўстлик байроғи остида. 19.20 — Огонёк. 19.40 — Халқ депутатлари Советлари: янги вазифалар. 20.15 — Касаба союзлар фаолияти доираси. 20.30 — XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорлари — ҳаётга! 23.10 — Н. Думбадзе. «Кўкарача». Радиопостановка.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

Р. — 11037. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 236. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12